

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ' - φύλ. 11 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 14 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 556

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- G. BRANDES. Γιά τόν Ίψεν και τή ζωή του (συνέχεια).
ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΓΚΕΙ-ΓΕΡΣΤΑΜ. Τό βιβλίον του μικρού αδερφού (συνέχεια).
GONFALONIERE. Άβάντι !
ΓΡΑΚΧΟΣ ΓΡΑΙΚΟΣ. Μέ κρύο αίμα.
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ. Άπό τίς «Στροφές» του Jean Moréas.
ΣΑΑΔΗ. Ή σιωπή.
ΜΑΡΙΑ ΣΑΜΟΓΑΗ. Βροχή από δάκρυα.
Τ. «Κριτική και Ποίηση».
HANS WRACK. Τών αδυνάτων αι ύβρεις.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. — Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

JEAN MORÉAS

ΣΤΡΟΦΕΣ

Βιβλίο Α'. Άριθμός 1.

Τό στόρι και τόν άνθρωπο και τά κοράκια θρέφει,
Τό δένδρο τό Παλλαδικό φέρνει τήν γλυκερήν έλιά,
Κι δλόδρο άπά στά μνήματα τήν κλαίουσα κορφή του
Τό κυκαρίσει άνώφελα τό πένθιμο, κινά.

Άλλοίμονο ! τάχα ποτέ δέν είδες τή φίλία
Τήν πιό άκριβή, στά μάτια σου να έξεφτελίξεται μπρο-
[στά ;

Δέν ξερείς να λιγοψυχάς μισά και να ύποφέρεις,
Σάν παίρνεις πίσω τήν καρδιά, τί σου άτομένει πιά ;

Κεΐτε στήν πόλη, είτε κοντά στο πικραμένο κύμα,
Στά βάθη μέσα των δασών, ή άπάνω στο φριχτό βουνό,
Πήγαινε, ζήσε, πέθανε μονάχος τραγουδώντας :
Είνε κοπάδια του Καΐστρου οι κύκνοι άκόμα έδώ.

Βιβλίο Β'. Άριθμός 2.

Σε μιά κοιλάδα γελαστή, ρεμβό κανείς νάκούει
Πώς τό καλάμι μοίρεται μάλλα καλάμια όντας θροεί,
Σκύβει ένα μέτωπο ύψηλό και στις χορδές που κρούει
Καθώς περνάει δρμητικός ό άέρας άπ' τά δρύ.

Μά έμπρός στού δέντρου τή φωνή του μοναχού, άπο-
[μένει
Του δάσου μάταια ή βοή, του καλαμιώνα ό στεναγμός,
Όταν στον κάμπο τό βαθύ μυστήριο κατεβαίνει,
Κι αυτό θρηνεί στον άνεμο πρόδρομο τής νυχτός.

Βιβλίο Β'. Άριθμός 11.

Με στάχτη ως μη σκεπάζουμε τή λύρα μας, ώ Μούσα !
Σάν σ' ένα φέρειρο μπροστά,
Με πρασινάδα τήν κοσμώ, και θρήνους θα ποθούσα
Νά μην άκούσω πιά.

Άλλ' όχι, ό τικρός μας ό σκοπός, μ' άδολη πρέπει ό-
[δύνη

Στή λύρα να άντιχγή,
Δέν είχε ή Άλκιώνα αυτή, τό κύμα ύπου πραινεί
Με τον καύμό της τό βαθύ :

Βιβλίο Β'. Άριθμός 17.

Με ποιά χάρη βουκολική τά ερείπια των μνημείων,
[μισέ,

Ξέρεις έσύ και ντύνεις !

Μιγρέσεις και στον πλάτανο τό γέρο άκόμα ως πλέκειςαι,
Κι ύπως σφιχτά στήν άγκαλιά σου τότε κλείνεις.

Μά σάγαπώ περισσότερο, φριχτέ και σκότεινε μισέ,
Νά κρέμεσαι σε κάποια βρύση,
Και τό νερό θρηνητικά νάφίνεις να κυλά άπό σέ,
Στή γούβα μέσ' τήν πέτρινη πύχει ό καιρός ραΐσει.

Βιβλίο Γ'. Άριθμός 12.

Ό έσύ που και στις μέρες μου λάμπεις άκόμα τις
[πικρές

Και τις δοκιμασμένες,
Σάν τον όλοαστρο ούρανό, ποΐ τά χρυσά του βέλη σπά
Σε σκοτεινό ποτάμι,

Ποίηση άγαπημένη μου, μ' ένα έλαφρύ στοιχείο
Δίπλωσε τήν ψυχή μου,
Όστε να γίνω τό νερόν, ή καταγίδα, ή φλόγα,
Τό φύλλο και τό κλίμα.

Όπου χωρίς νάνησυχώ μ' ό,τι ταραΐζει τους θνητούς,
Καθώς τό δρύ τό θείο

Ποῦ μεγαλώνει πράσινο, ναῦζαίνο καὶ νὰ χάνομαι
Σὺν τὴν ἀστραφτερῆ φῶτιά.

Βιβλίο Δ'. Ἀριθμὸς 2.

Τέλος μοῦ τὴ χροσσιῶ: ἀντὶ τὴ χάρις ἐμένα, ὦ Μοῖρα!

Ποῦ μοῦλλοσε: τόσα καζιά,

Νὰ ὄνειρευτῶ ὅπως θάθελαι, ναυνομοιτῶ: στὴ βίαρα,
Καί' ἀπ' τὰ φῶτα τῶν διδύμων τὸ λαμπρά.

Ἄφου τὴν πίρα, ὡς ὁ ροσε, ὁ Πυλῆνας καὶ ἡ Καλλιόπη

Μὲ τέτοιον τοῦ το μὲ κρονοῦν,

Κάμε τὰ κορασιμένα μου μίτια, στὸν ἀφροσιμένον

Ἄφρονο ὡ κρονοῦ νὰ δροσιστοῦν.

Κι ἀκόμα ἀφου τὸ δωρονο στεφάνι, ἀπ' τοὺς κροσιφους,

Μοῦ πέφτει κόμπτο κόμπτο καὶ μαδιά,

Λύγισε στὸ κεφάλι μου — μοῖρα ἀπὸ σὲ ἐζλεγμένο —

Τὰ θαλασσένια κρονοῦ τὰ γλομά.

Βιβλίο Ζ'. Ἀριθμὸς 1.

Ἐραία πηγή, ἀκατάπαντα θέλω νάναυμοῦμα

Πῶς μαγεμένο: ἄλλοτε μὲ φίλο μου ὀδηγῶ,

Τὸ πρόσωπό σου ἀντίκροσε, ὦ θεά, μισοχάμένο,

Στὸ πράσινο χροσφῶ.

Ἄ! πῶς ὁ φίλος τοῦ θρονοῦ δὲ σῶμεινε, ὦ Νόη η!

Πιστὸς παντοτατά.

Νὰ σμίγει μὲ τὸν ἀνεμον ἀκόμα τοῦ στρογγύλι,

Καὶ στὸ κροσφῶ σου κρονοῦ νάπαντι.

Βιβλίο Ζ'. Ἀριθμὸς 11.

Σὺ θάθελαι τὸ κρονοῦρο μὲ τὰ νεκρά φίλλα ξανά,

Στρομμένα στὴ δεξιμένη τοῦ ῥέλιου μύλου καὶ ὄντας

Θὲ νὰ γεμισῶ ὁ ἀνεμος ὅλα τὰ πόρτα τάνοιχτά,

Τάνωφίλο ἀδειο πάμισε ἢ μινῶπτερο γυροκῶντας.

Στὸ λίθινο ὀδοπορικῶ σημάδι θὰ κατήσο ἐπιά,

Στὸν τοῖχον ὅταν ὁ ποροκροῦς κροσιζῶ ἀνεμισμένο,

Κι ὅρα πολὺ σπῆ κροσιτιάλλαι θὰ βῆ το ἠλεβερῶ νερά

Με τὸ γλομον ἦμο μάζι νὰ σπῶ κροσιφτισμένο.

Μεταφραστῆς: Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

— Ὁ κ. Γεώργιος Α. Βλάζος νόμισε πῶς ἐπειδὴ διευ-
τύνει τὰ «Παναθήναια» εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γράφει σὺν
τὸν προκάτοχό του, καὶ αὐτὸς κριτικῶς γὰ τὴ λογογραφική.
Μπορεῖ νὰ λείπουν οἱ κριτικῶς καὶ ὅσοσο τὰ «Παναθήναια»
νὰ διευτύνονται ἀπὸ λόγου του, γιὰ τὸ κ. Κ. Μιχαηλίδης
μαζὶ μὲ τὸν τίτλο τοῦ περιοδικῶ του δὲν τοῦ φέρτασε στὴ
ράχη, θαρροῦμε, καὶ τὴν ὀλοζιδόλου προσωπική του αὐτὴ
ειδικότητα.

ΜΕ ΚΡΥΟ ΑἶΜΑ

Τί γράφεται στὶς ἐφημερίδες μας τοῦτες
τὶς μέρες δὲν τὸ λογαριάζω. δὲν τοῦ δίνο
καμιά σημασία, ἀφου ἔξω καὶ γιὰ γρά-
φεται. ἔτσι καὶ ἀλλιώζω. ὅ,τι γράφεται. Οἱ Βε-
νιζελικῶς ἐφημερίδες ξελαοιγγιάζονται πῶς τὸ
"Ἔθνος χάθηκε γιὰ τὴν δὲ βγήκαμε ἀπὸ τὴν
οὐδετερότητα. Οἱ ἀντιβενιζελικῶς φωνάζουν
πῶς ἴσια ἴσια τὸ "Ἔθνος σῶθηκε γιὰ τὴν δὲ
βγήκαμε. "Ἔτσι συμφέρει καὶ σὲ τοῦτες καὶ
σὲ κείνες νὰ γράφουν καὶ ἔτσι γράφουν. Κα-
νεῖς δὲν μπορεῖ νὰν τοὺς ἀρνηθῆι αὐτὸ τὸ
δικαίωμα. Καὶ κανεῖς ὅμως δὲν εἶναι ὑπο-
χρεωμένος νὰ παίρνει στὰ σοβαρὰ τὰ λόγια
τοὺς καὶ νὰ δλογοφύρεται γιὰ τὴν χάσαμε τὴν
ἐξουσία ἢ νὰ χοροπηδαίει γιὰ τὴν σιγονορέψαμε
τὴν εἰρήνη μας.

Ποῖος εἶχε δίκιο καὶ ποῖος ἔσπρωξε τὸ
"Ἔθνος στὸν ἴσιο τὸ δρόμο, δὲ θὰ μᾶς τὸ
ποῦν οὔτε οἱ Βενιζελικῶς οὔτε οἱ ἀντιβενιζε-
λικῶς ἐφημερίδες. Θὰ μᾶς τὸ πει ὁ Καιρὸς, ὁ
μεγάλος αὐτὸς κροτιῆς, θὰ μᾶς τὸ ποῦν τὰ γε-
γονότα ποῦ ἀπανωτά, καὶ ἀπροσιμόνετα τὶς
περισσότερες φορῶς, ξετυλίγονται. Ὁ Και-
ρὸς καὶ τὰ γεγονότα θὰ μᾶς τὸ ποῦν ἂν ὁ
Βενιζέλος σκέφτηκε καὶ ἢ ἂν ὁ Βασιλιάς
σοφῶ καὶ συνετὰ φέροθηκε. Κανεῖς ὅμως δὲν
ἔχει δικαίωμα νὰρνηθῆι τὸν πατριωτισμὸ σὲ
τοῦτον ἢ σὲ κείνον καὶ νὰ μὴν τὸ μολογή-
σει πῶς καὶ οἱ δύο τοὺς, σὲ μιὰ τόσο κροσιμη
γὰ τὸ "Ἔθνος σιγητή, δὲν ξεκινήσανε ἀπὸ
τὸ ἴδιο σημάδι, ποῦ λέγεται ἀγάπη πρὸς τὴν
πατρίδα, καὶ δὲ χωριστήκανε, ἀλλάζοντας
δρόμο, ὅταν εἶδαν πῶς δὲν μποροῦσε νάναι
ἴδιος ὁ δρόμος τοὺς, ἀφου ἴδια δὲν εἶταν καὶ ἢ
σκέψη τοὺς, ἴδια δὲν εἶταν καὶ τὰ μέσα ποῦ
ὁ καίθενας παραδεχίτανε ὡς σύνεργα γὰ μιὰ
τέτια κροσιζῶ δουλεια.

"Ἔτσι μόνο, μὲ κροσὸ αἶμα, κρονοντας κα-
νεῖς τὰ πράματα θὰ κατασταλάξει σ' ἓνα σί-
γυρο σιμπέροσασμα, σίγυρο καὶ δίκαιο μα-
ζι, καὶ θ' ἀποδώσει τὰ τοῦ Καίσαρος τῶ
Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Βενιζέλου τῶ Βενιζέλω.
Μὲ κροσὸ ὅμως αἶμα δὲν ξετάσανε τὰ πρά-
ματα καὶ οἱ δύο σινεργάτες τοῦ «Νουμά»,
ὁ Α. Τροανὸς τοῦ 554 φύλλου καὶ «Ὁ ἀδερφὸς
μου ὁ Γιάννης» τοῦ 555, καὶ γὰ τὸ τοῦτο ἐνῶ
διαβάζοντας τὸ ἄρθρο τοῦ Τροανὸ ἔσφῶνησα
μὲ ἀγανάχηση: «Μωρέ, σὲ τί κροσιμὸ μᾶς
ἔσπρωχνε ὁ Βενιζέλος!», διαβάζοντας τὸ
ἄρθρο τοῦ «Ἀδερφοῦ μου τοῦ Γιάννη» ἔ-
κλαψα πικρὰ ποῦ δὲν ἀφίσανε τὸ Βενιζέλο

νά μᾶς ὀδηγήσει στὸν ἐθνικὸ παράδεισο.

Ἄντὶ λοιπὸ νᾶ μὲ φωτίσουνε, μὲ σκοτίσανε περισσότερο οἱ δύο σοφοὶ ἀρθρογράφοι τοῦ «Νουμά», καὶ στὸ τέλος μ' ἀφίουνε στὸ σκοτάδι νᾶ βρωῶ, ψάχνοντας, μοναχὸς μου τὸ δρόμο, βγάζοντας τὸ φῶς ἀπὸ μέσα μου. Μ' ἄλλα λόγια, μὲ καταντήσανε σῶμα ἀτόφωτο —καὶ σπολλάτη τους. Καὶ νᾶ, ποῦ μ' ὀδήγησε τὸ ἄσοφο φῶς μου—σ' ἓναν ἀπλοϊκὸ, παιδιάστικο, ἂ θέτε, συλλογισμὸ : Εἶχε συμφέρο ὁ Βενιζέλος νᾶ μεγαλώσει περισσότερο καὶ νᾶ ξαναδοξάσει τὴν Ἑλλάδα ; Βέβαια, εἶχε καὶ παραεἶχε, γιατί τὸ μέγλωμα τῆς Ἑλλάδος θάτανε καὶ μέγλωμα τῆς φήμης του καὶ ἡ δόξα τῆς καὶ δικῆ του δόξα. Ἀλλ' ὁ Βασιλιάς ; Αἱ, μᾶ κι αὐτὸς κάτιο μεγαλύτερο συμφέρο θάχε μὲ ἓνα τέτιο μέγλωμα, ἀφοῦ θὰ στεριονότανε περισσότερο ἢ δυναστεία του—καὶ τὰ λοιπὰ ἐπακόλουθα. Ἀφοῦ λοιπὸν κ' οἱ δύο τους εἶχανε τὸ ἴδιο συμφέρο, πῶς διαφωνήσανε καὶ πῶς βρεθῆκαν νᾶλουνε τόσο ἀντίθετες γνώμες γιὰ τὸ δρόμο ποῦ θὰ τραβούσανε ;

Αἱ, ἐδῶ χροιάζεται τὸ κοῦο αἷμα, ποῦ εἴτυχε νᾶ μὴν τῶχει οὔτε ὁ Τριαντῆς οὔτε ὁ ἀδερφός μου ὁ Γιάννης τὴν ὥρα ποῦ συντάξανε τὰ ἄρθρα τους. Ἔτυχε νᾶ καθήσουν κ' οἱ δύο τους στὸ τραπέζι τους, θεμιτομένοι καὶ νᾶραξέουν ἀναμένα τὴν πέννα στὸ χέρι τους γιὰ νᾶν τὴ μεταχειριστοῦνε ὄχι σαν πέννα λογικὴ μὰ σαν ἀκονισμένη λεπίδα, ζητώντας, πάνω στὸ θεμὸ τους, τὸν ἓνα νᾶ σφάζει ὁ ἓνας, κι ὁ ἄλλος τὸν ἄλλον. Τέτιο ἄγριο αἱματοκύλισμα ταιριάζει σ' ἓναν Πτόπ ἢ σ' ἓνα Σίμο τῆς «Πατρίδος». Ὅχι ὅμως καὶ σὲ διανοητικοὺς ἀνθρώπους, ἀνώτερους ἀπὸ προσωπολατρεῖες καὶ ἀπὸ κομματικὲς ἐμπάθειες, σὲ ἀνθρώπους ποῦ ἀπευθύνονται στοὺς διαλεχτοὺς, ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ, τοῦ τόπου μας κ' ἔχουν, καὶ μ' ὄλο τους τὸ δίκιο μάλιστα, τὴν ἀταίτηση ἢ γνώμη τους νᾶκουσεῖ καὶ νᾶ κριθεῖ μὲ ὄλη τὴ χροιαζοῦμενη σοβαρότητα.

Ἀπὸ τούς δύο διαλεχτοὺς ἀρθρογράφους τοῦ «Νουμά» σ' αὐτὴ τὴν περίσταση δὲν ἔλειψε οὔτε ἡ καλὴ θέληση, οὔτε ἡ φρονητὴ ἀντίληψη, οὔτε ἡ δίψη τῆς δικαιοσύνης. Ἐλειψε μοναχὰ τὸ κοῦο αἷμα. Καὶ ἡ ἔλειψη αὐτὴ τοὺς ζήμιωσε σημαντικά.

ΓΡΑΚΧΟΣ ΓΡΑΚΧΟΣ

HEINE. — Τὸ ὄρατὸ ἔργο ἐκφράζει ἁρμονικὰ τὴν ἀόρατη σκέψη γι' αὐτὸ καὶ ἡ τέχνη τῆς ζωῆς εἶναι μιὰ ἁρμονία τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ λογισμοῦ μας.

⊗ ⊗ ABANTI! ⊗ ⊗

Fatal ist mir das Lumpenpack.
Das, um die Herzen zu rühren,
Den Patriotismus trägt zur Schau
Mit allen seinen Geschwüren.

HEINE

Ἡέστε στοὺς φίλους σας, ὅτι ἔχετε ρεματισμοὺς ἢ ἔτι σας πονάει τὸ σκεῖτο σας. Δὲ θὰ βρεθῆ, οὔτ' ἓνας, ποῦ δὲ θὰ σας πει κ' ἀπὸ νᾶ ἀπὸ εἰς ἑκατομῆδες γιὰ τὴν ἀρρώστια σας. Ὁ ἀρρώστιος θὰ σας συστήσει ἡλεκτρισμαὺς, ὁ μηχανικὸς παρακαλεῖται κί, ὁ μπακκλῆς ἀσπαιρινῆ, ὁ σαρκίτης γυμναστικὴ, ὁ στρατιωτικὸς μισοὺς καὶ ὁ δημοσιογράφος κινεση, καὶ νᾶ ζωντρεύει ἢ κυκλοφορεῖ σας. Ὁ Ρωμῆς εἶναι καὶ πιστός. Μὰ εἶναι ἀκόμα περισσότερο διπλωματίας καὶ στρατηγός—μὴ ἐξήραση, δίκια μπορεῖ νᾶ γίνει γιὰ καθένος ποῦ ὑπηρετοῦνε στὶς προθέσεις μας καὶ τὰ προεβῆτα μας, ποῦ ἔχουνε κάτιαν ἀντιπλοιαία στη διπλωματία. Ἡέστε μου πόσους ἀνταρτώσατε αὐτὲς τῆς γιῆρας, ποῦ δὲ σας κατὰστρωσαν πολεμικὰ σχέδια ἀπὸ στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴν ἀποψη!

Μεῖς οἱ Ρωμῆοὶ εἶμαστε ἔξοπνοι ἄνθρωποι. Τὶ τῆς θέλουμε τῆς εἰδικῆς γνώσης καὶ τ' ἀνεγκλίτα σκευχῆ, τὶ τῆς θέλουμε κἂν τὴ γνώση ; Μας φτάνει καὶ μὲς παρυσταῖς ἢ ἔξοπνάδα μας. Δὲ βλέπετε, τὶ τὰ πράματα ποῦ τὰ λέμε καὶ τὰ γράφομε ! Τὸ γραφεῖο εἶναι ποῦδ' εὐκόλο πράμα. Μὴ πέννα, ἀλλο μάλαι καὶ χαρτί, καὶ ἡ ἔξοπνάδα μας, ἡ περιφημῆ, κ' ἄρτεση, ἔξοπνάδα μας, κ' ἐν' ἔτοιμο ἓνα ἄρθρο γιὰ τὸν πόλεμο τῆς Ἑθρώπης καὶ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα, γιὰ τὸ ἑθνικὸ τῆς ψυχῆς καὶ γιὰ τὴ Μεταρχία ποῦ θὰ στελεωθεῖ—ὄχι νᾶ πάμε—στὰ Δαρδανέλλια, γιὰ τὸν ἑλληνικὸ Λαὸ ποῦ θὰ πᾶει νᾶ πολεμήσει, ἔπου τὸ πᾶει ἢ Entente, καὶ γιὰ κάθε ἄλλο ποῦ μπορεῖ νᾶ παρουσιασθεῖ σὲ τούτα τὰ δύσκολα ζητήματα. Πράματα ποῦδ' εὐκόλο, βλέπετε, ὦ καθαρευσιάνοι κ' ὦ δημοτικιστῆς ἀδερφοί μου!

— Πράματα ποῦδ' εὐκόλο γιὰ τῆς ψυχῆς ποῦ τῆς θερμαίνουνε μὲγάλα καὶ βγῆλ ἀισθήματα ! Τὸ αἰσθημα, νᾶ τὸ Α καὶ τὸ Ω ! Ἐγὼ ἀγαπᾶω τὸ Γαλλικὸ Λαὸ. Ἐγὼ μὰι νατσιοναλιστάς. Μὲνα μ' ἀρέσει τὸ ντικαι, ὁ ναρκίλις καὶ τὸ κομπολαί. Ἄρα ἀγαπᾶω καὶ τοὺς Ἑγγλέζους καὶ τοὺς Ρώσους καὶ τοὺς ἀρκαλιεῖς καὶ τοὺς μαθρούς καὶ τοὺς μελαφροὺς καὶ τοὺς κίτρινους κ' ὄλοι τους πολεμᾶνε γιὰ τὰ ἑθνικὰ τῆς ἀνθρωπότητος.—Τελεῖωση, πρέπει νᾶ βγαῖνε ἀπ' τὴν εὐδαιμονότητα !

Ἡέστε ! Τέλιμη ! Ὅποιος δὲν τοῦμάει δὲν κερδίζει ! Χρηματιστήριε, χαρτοπαίγνιε, δια στὸν ἄσσο !

Ἀβάντι ! Μὰ πῶς θὰ γίνουνε ἔλα αὐτὰ ; Ἀπλοστατα καὶ εὐκολώτατα. Φέρτε μου ἓνα κομματὶ χαρτί, μᾶς εἶναι, τὰ γράφομε στὸ μάρμαρο πάνω στὸ

τραπεζάκι τοῦ καφενεῖου. Παθροῦμε κι' ἕνα καφέ. Λοιπὸν, εἶπαμε, μὴ μεραρχία στὰ Δαρδανέλλια...

Μὴ μοῦ πεῖ κανένας πὼς εἰμ' ἀλαφρὸς, γιατί θά τοῦ πῶ πὼς εἶναι γερμανόπληχτος καὶ πὼς μισεῖ τὴν ἀλαφροσύνη, γιατί προσκυνάει τὴ βαρεῖα γερμανικὴ μπόττα. Βλέπετε τί ὄρατα ποῦ τὰ λέω; Ἄλαφρὸς βέβαια εἶμαι, ἀμ' τί! Ἄχ, τί νὰ σᾶς κάνω, ποῦ δὲ μᾶς μοιάζουνε ἔλοι οἱ συμπατριῶτες μας. Ἄχ, καὶ νάητανε ἔλος ὁ ἐλληνικὸς λαὸς σὲ θέση νὰ μᾶς νιώσει καὶ νὰ μᾶς καταλάβει, ἐμᾶς τοὺς ὑπερανθρώπους, τοὺς ὑπερέλληνες, τοὺς ὑπερπατριῶτες, τοὺς ὑπερδιπλωμάτες, τοὺς ὑπερστρατιγούς. Ἄχ, νὰ μπορούσανε νὰ μᾶς πιστέψουν ἔταν τοὺς λέμε πὼς ἡ φρονιμάδα εἶναι γιὰ τὰ βαρβάρια καὶ εὐνοῦχ: ἔθνη, ἀν τοὺς Ἑλλήτους, τοὺς Νορβεγούς, τοὺς Σουηδούς, καὶ πὼς γιὰ μᾶς γόνιμους καὶ πολιτισμένους ἡ φρονιμάδα εἶναι ἡ καταστροφή μας!

Μὴ χάνουμε καιρὸ, μὴν περιμένετε! Ἐμπρός! Τραβάτε κεῖ ποῦ μᾶς καλεῖ ἡ δόξα. Μὲ πατρικὴν ἀγάπη θά παρακολουθῶ ἐγὼ τοὺς θριάμβους σας ἀπ' ἐκεῖ βρισκομαι, εἴτε στὸ καφενεῖο, εἴτε στὸ σπιτί μου, εἴτε στὴν Ὀμόνοια, εἴτε στὸ Σύνταγμα. Τελείωσε, πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε μεγαλεπίβολη καὶ ριψοκίνδυνη πολιτική...

Κολιγούχτα σας, πηγαίνω νὰ πλησιάσω νωρὶς ἀπέψε, γιατί παράφραξα σήμερα καὶ εἰς νιώθω πολλὰ καλά... Ἔχετε μ' ἀρέσει; φοβερὰ τ' ἀράκι μὲ τίς ἀγγινάρες...

— Καλιγούχτα! Βέβαια τολμηρὴ κι' ἐθνικὴ πολιτική. Ἡ Μεραρχία νὰ φύγει, ἔπως εἶπαμε... Νὰ πάρετε μὴ κουταλιὰ σόδα καὶ γὺ πιεῖτε ἀπὸ πάνω μὴ λεμονάδα. Εἶναι ἕνα κι' ἕνα γιὰ τὸ στομάχι... Καὶ μένα μ' ἀρέσουν οἱ ἀγγινάρες, τρελλά, μὰ... χαίρετίσματα στὸν ἀδερφό σου τὸ Γιάννη.

GONFALONIERE

⊙ ΒΡΟΧΗ ΑΠΟ ΔΑΚΡΥΑ ⊙

Μετὰ τὸ δυνατό τοῦ ἀγώνα σάλο
Πένθιμο μὴροὶ ὅι χωρὶς καὶ ἕνα,
Παντέρημα σὶδὸν κάμπο τὸ μεγάλο
Κοιμοῦνται τὰ κορμιά τὰ σκοτωμένα.

Γιατί εἶναι πέρα ἐκεῖνοι ποῦ πονοῦνε.
Ποῦ κλαῖνε κλαῖνε «Ἄχ πέθανες, καλέ μου...»
Καὶ τὰ πιερά τοὺς δάκρυα δὲν μποροῦνε
Νὰ φτάσουνε ὡς τὸν κάμπο τοῦ πολέμου.

Κι ὁ οὐρανὸς ἀγάλλι ἀγάλλι παίρνει
Τὰ δάκρυα τῶν θλιμμένων ἕνα ἕνα
Καὶ μὲ ὄλου τοῦ καημοῦ τὸ κλάμα γέρνει
Καὶ βρέχει τὰ κορμιά τὰ σκοτωμένα.

ΜΑΡΙΑ ΣΑΛΟΓΓΑΗ

⊙ ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΤΩΝ ΑΙ ΥΒΡΕΙΣ, ⊙

Περνώντας προχτὲς ἀπὸ κάποια γειτονιά, ἄκουσα νὰ βγαίνουν ἀπὸ ἕνα φωτισμένο ὑπόγειο τραγουδία μιᾶς παρέας ποῦ γλεντοῦσε. Μπόρεσα νὰ ξεχωρίσω τὴ λέξη: «τὸν ἄτιμο...». — Ἀπάντησα στὸ δρόμο στρατό, ποῦ γύριζε τραγουδώντας ἀπ' τὰ γυμνάσια. Καὶ ξεχώρισα τὴ λέξη: «τὸ ἄτιμο...». — Μέσα σὲ τραγουδία τῶν μαθητῶν τοῦ σχολιοῦ ἄκουσα τὴν ἴδια λέξη: «τὸν ἄτιμο...».

Μὰ δὲ βρίσκονται λοιπὸν τίποτ' ἄλλα καλύτερα τραγουδία στὴ νεοελληνικὴ πατριωτικὴ τέχνη, γιὰ νὰ τὰ τραγουδάμε; Δὲν μπορεῖ νὰ λείψει ἐκεῖνη ἡ ἀσκημιὰ μὲ τὴ ντροπερὴν ἐπωδὸ; Καὶ τί γίνονται κείνα τὰ θούρια καὶ τὰ ἐπινίκια καὶ ἀναψυχτικά, ποῦ βραβευτήκανε δῶ κ' ἔξη μῆνες γιὰ τὸ στρατό; Τονίστησαν; Πότε θά τονιστοῦνε; Κι' ἀν τὰ παλιὰ τὰ βαρεθῆκαμε ἡ τ' ἀπαρηθῆκαμε, κι' ἀν ἡ νέα παραγγελιά δὲν εἶναι ἔτοιμη, δὲν μπορούμε νὰ σφαλῆσουμε τὸ στόμα γιὰ λίγον καιρὸ;

Εἶναι καιρὸς πιά νὰ μάθουμε πρῶτα μεῖς—καὶ μερικὲς ἐφημερίδες μας πρέπει νὰ τὸ μάθουνε—κ' ἔπειτα νὰ τὸ διδάξουμε καὶ στοὺς στρατιῶτες μας καὶ στὰ παιδιά μας, πὼς ἡ βροσιὰ μᾶς κατεβάζει κάτω ἀπ' τὸν ἀντίπαλό μας πὼς ἡ βροσιὰ εἶναι ἀνάντρο καὶ ταπεινὸ πρᾶμα ποῦ ἱερώνει τὰ χεῖλια ποῦ τὴν προσφέρουμε. Πρέπει νὰ τὸ ποῦμε πιά, πὼς ὁ **σωβινιστικὸς κωλικόπονος** εἶναι μιὰ ἀσκημιὰ κ' ἐπικίνδυνη ἀφροσύτια, καὶ πὼς εἶναι πιά καιρὸς νὰ μπεῖ στὴ θέση τοῦ κωλικοῦ ὁ ἀληθινὸς πατριωτισμὸς.

Ἐμεγαλώσαμε καὶ δυναμώσαμε—ἄς ἀφίσουμε τίς βροσιές γιὰ τοὺς ἀδύνατους. Εἶναι καιρὸς πιά νὰ σεβαστοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας, γιὰ νὰ κάνουμε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μᾶς σέβονται.

HANS WRACK

ΣΑΑΔΗ.— Συγχώρα τοὺς ἀνθρώπους ποῦ τιμώρησες.
Ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔπεσε δὲν τὰ καταφέρει πάντα νὰ σηκωθεί.

Μὴ δίνεις ἀξία παρὰ στοὺς θησαυροὺς ποῦ θά μπορέσεις νὰ κουβαλήσεις μαζί σου στὸν Παράδεισο.

Πρὶν τεντώεις τὸ τόξο σου σκέψου λιγάκι, γιατί θάνα πιά ἀργά σὺν ξεφύγει τὸ βέλος.

HEINE.— Ἡ μεγαλοφυΐα φέρνει μέσα της ἕνα ἀποτύπωμα τῆς φύσης, καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση κεντρισιμένη ἡ θύμησή της ξαναγεννᾶται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο. Τὸ ταλίνιο ἀπομιμνῆται τὴ φύση καὶ δημιουργεῖ συνθετικά ὅ,τι ἀναλυτικά δημιουργεῖ ἡ μεγαλοφυΐα. Ὑπάρχουν ὁμοίαι καὶ χαρὰχτήρες ποῦ κυμαίνονται ἀνάμεσα στὰ δύο.

ΨΥΧΑΡΗΣ.— Μπορεῖ ἄχης δίκιο, μὰ πρέπει νὰ κατέχεις καὶ τὴν τέχνη ἄχης δίκιο.

ΓΟΥΣΤΑΒΟΥ ΓΚΕΪΓΕΡΣΤΑΜ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΑΔΕΡΦΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ : ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

II.—

Σώπασε μιὰ στιγμή και τὰ μάτια της γεμίσανε δάκρυα. Ἐπειτα ξακολούθησε κ' ἡ φωνή της εἶτανε ξανανωμένη.

— Ὑστερα ἦρθε ὁ μικρὸς Σβέν, Γιώργο, κι ἀλλάξεν δλα. Θυμᾶσαι πὼς σοῦ τὸ εἶπα τότε; Πίστευα τότε πὼς μου τὸν ἔστειλε ὁ θεὸς γιὰ νὰ μὲ κρατήσῃ στὴ ζωὴ κ' ἔτσι νὰ μπορέσω νὰ σὲ κάμω εὐτυχισμένον, καθὼς τὸ πιθυμοῦσα και παρακαλοῦσα κάθε βράδι τὸ θεὸ γι' αὐτό. Πίστευα στάθερά πὼς ὁ θεὸς μὲ ἄκουσε και μιλοῦσα γι' αὐτὸ μὲ τὸ μικρὸ Σβέν ὅταν εἴμαστε μόνοι και δὲν μπορούσε νὰκούσῃ κανεὶς τὰ λόγια μας. Μὰ τώρα, Γιώργο, τώρα αὐτὸς μ' ἀφίνει. Τώρα γνωρίζω πὼς δλα τᾶλλα, δλα ἐκεῖνα πού δὲν τὰ ἤξερες ὡς τώρα, θὰ ξαναγυρίσουνε και τώρα θέλω μόνο νὰ μου συχωρέσῃς δλον τὸν πόνο πού σοῦ προξενῶ. Ὁμως δὲν πρέπει νὰ μὲ παρακαλέσῃς νὰ μείνω. Πηγαίνω και γὼ ἐκεῖ πού πηγαίνει ὁ Σβέν.

Ἔστεκε μπρὸς μου και μοῦ φάνηκε τὴ στιγμή αὐτὴ μεγαλύτερη παρ' ὅτι εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Εἶμουνα σὲ τόσο βαθμὸ ἀπροετοιμάστος νὰκούσω ἐκεῖνα πού εἶπε, ὥστε μοῦ φάνηκε σὰ νὰ διηγῆθηκε ἕνα ἀνησυχαστικὸ ὄνειρο, πού δὲν μπορούσα νὰ τὸ μεταμορφώσω σὲ πραγματικότητα. Μὰ αἰστανόμουνα κιόλα πὼς ἐνῶ μοῦ ἔδινε τὸν μεγαλύτερον πόνο, μοῦ ξεσκέπαζε και τὴ μεγαλύτερη ἀγάπη, κ' ἤθελα νὰπλώσω πρὸς αὐτὴ τὰ χέρια γιὰ νὰ μὴ μοῦ ἀρπαχτῆ τὴν ἴδια στιγμή πού ἔγινε ὁλότελα δική μου.

— Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω αὐτό, φώναξα σχεδόν. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω. Νὰ χάσω και σὲ και κείνον. Δὲν εἶναι δυνατό νὰ τὸ θέλῃς.

Σηκώθηκε ἄφωνη και στάθηκε μπροστὰ σὰ μιὰ Νιόδη, πού ἀπλώνει τὰ χέρια νὰγκαλιάσῃ τὰ παιδιά της, πού χτυπιούνται ἀπὸ τὰ βέλη τῶν θεῶν ἀκόμα και μὲς τὴν ἀγκαλιά της.

— Ἄφησέ με νὰ πάρω μαζί τὸ Σβέν, εἶπε. Θὰ πεθάνῃ πού θὰ πεθάνῃ. Θὰ τὸν πάρω κάτω στὸ ἄκρο-γιαλὶ ἀπόψε τὸ βράδι, ὅταν θὰ κοιμούνται ὅλοι. Εἶναι μιὰ μικρὴ πάλῃ. Κ' ἔτσι δὲ θὰ σὲ βασανίζω πιά ὅπως τὸ ἔκαμα ἕως τώρα.

Μπήκα μπροστὰ της και μὲ ὅση δύναμη εἶχανε τὰ χέρια μου τὴν κάθησα μὲ βίχ στὸν καναπέ.

— Περίμενε, εἶπα, περίμενε! Δὲν τὸ ξέρεις και σὺ τί κάνεις.

Μὰ ἐκείνη μοῦ ἀπάντησε μονάχα :

— Θὰ εἶναι δυστυχία και τῶν δύο μας, ἂν μ' ἐμποδίσῃς. Μὴ μοῦ παραπονεθῆς ἔπειτα γιὰ ὅ,τι γίνῃ.

Στηρηφογυροῦσε τὸ κορμί μὲ πόνο ἐκεῖ πού τὴν

κρατοῦσα κ' ἔπειτα ἀπὸ μιὰ στιγμή ἔπεσε σὲ μακρὴ λιποθυμία. Τὴν ξάπλωσα στὸν καναπέ κι δλα ὅσα εἶπε μοῦ φαινότανε σὰν ὄνειρο παράλογο. Ἔστεκα ὦρα ἐκεῖ και τὴν κοίταζα, ὅσο πού ἄκουσα πὼς ἡ ἀναπνοή της ἔγινε κανονικὴ και βεβαιώθηκα πὼς κοιμάται. Τότε τῆς ἔβαλα ἕνα μαξιλάρι κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι και τὴ σκέπασα.

Τρέμοντας ἀπὸ τὸ ψυχικὸ συγκλόνημα πήγα στὴν κάμαρα, ὅπου εἶταν ὁ Σβέν. Τὸ δεξί του μάτι εἶτανε ὀδησμένο και τὸ ἀριστερὸ εἶχε γίνεϊ τόσο παράξενα καθαρὸ και μεγάλο. Ἐσκυψα ἀπάνω του, πήρα τὸ μικρὸ ἄθωο του χέρι και τὸ ἔφερα στὰ χεῖλη.

« Ἀγαπημένο παιδί », συλλογίστηκα. « Ἐμεῖς οἱ δύο δὲν μπορούμε νὰ βοηθήσουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. »

18

Ἐφέραμε τὸ κρεβάτι τοῦ Σβέν στὴν κάμαρα μὲ τὴ βεράντα γιὰ νὰ μπορῆ νὰχιώσῃ ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τὰ πουλιά πού κελαδοῦσαν και τοὺς ἀνέμους πού σφυρίζανε. Ἐκεῖ εἶταν ξαπλωμένος στὸ λευκὸ κρεββατάκι του κι ὅταν σήκωνε τὰ μάτια, τὸ ἔκανε περιμένοντας νὰ τὸν φιλήσουν ἢ κινῶσε ἤσυχια τὰ μικρὰ ἀδυνατισμένα χέρια και τότε σκύδαμε ἀπάνω του γιὰτι ξέραμε πὼς ἤθελε νὰ μᾶς χαδέψῃ.

Ὁ Σβάντε περπατοῦσε στὰ δάχτυλα μέσα στὴν κάμαρα τοῦ ἀρρώστου κ' ἡ καρδιά του εἶταν γεμάτη ἀπὸ τὸ ἀφάνταστο : πὼς θὰ πέθαινε ὁ μικρὸς ἀδερφός. Ἔστεκε ἀκίνητος πολλὴ ὦρα και τὸν κοίταζε ἢ ἔσκυβε και τοῦ φίλοσε τὸ μάγουλο. Κι ὅταν ἡ μαμὰ συνήρθε ἀπὸ τὴ λιποθυμία της και μπήκε μέσα, πήγε και τῆς ἀγκάλιασε τὸ λαιμὸ μὲ τὰ δύο του χέρια.

Ποτὲ δὲ θὰ λησμονήσω μὲ τί βλέμμα ἄρρητης ἀπελπισίας ἀγκάλιασε και κείνη τὸ παιδί και τὸ κοίταζε στὰ μάτια.

— Τηλεγράφησες τοῦ Ὀύλοφ; μοῦ εἶπε.

Τῆς εἶπα ναὶ μὲ τὸ νέμα και τὴν εἶδα πὼς ἔσκυψε πάλι στὸ Σβάντε και τὸν ἔσφιξε στὴ στήθος της. Σπρωγμένος ἀπὸ ἕνα ξαφνικὸ ἐνστικτο, σηκώθηκα και βγήκα ὀξω κι ἄφησα τὴ γυναίκα μου μόνῃ μὲ τὸ γερὸ παιδί της και μὲ τὸ ἐτοιμοθάνατο. Ὅταν ἔφτασα στὴν πόρτα κ' ἔστριψα τὸ κεφάλι, εἶδα τὴ γυναίκα μου νὰ φέρνῃ τὸ Σβάντε στὸ κρεβάτι τοῦ Σβέν. Κάθησε στὸ ἕνα πλευρὸ κ' ἔβαλε τὸ Σβάντε νὰ καθήσῃ στὸ ἄλλο. Ἐπειτα ἔσκυψε στὸ Σβέν. Ὅλην τὴν ὦρα ὅμως κρατοῦσε τὸ χέρι τοῦ Σβάντε κ' εἶδα πὼς χάδευε και τὰ δύο παιδιά, χωρὶς διάκριση.

“Όταν τέλος βγήκε ὄξω ὁ Σδάντε, πήγα μέσα καὶ κάθησα στὴ θέση του, ἀντίκρυ στὴ γυναίκα μου. Μοῦ ἄπλωσε τὸ χέρι τῆς ἀπάνω ἀπὸ τὸ ἐτοιμοθάνατο παιδί κ’ εἶπε :

— Δὲν τὸ ξέρω ἀν θὰ εἶναι γιὰ καλὸ ἢ γιὰ κακὸ, ἔμως θὰ μείνω μαζί σου. Γιατὶ τώρα πιστεύω πῶς ἔτσι τὸ θέλει ὁ θεός.

Κ’ ἔπειτα ἀπὸ μιὰ στιγμή πρόσθεσε :

— Κι ὁ Σδέν τὸ θέλει. Μῶλησα μαζί του.

Χωρὶς νὰ μπορέσω νὰ τῆς ἀπαντήσω, ἔσκυφα καὶ τῆς φίλησα τὸ χέρι. Καὶ τὴ στιγμή αὐτὴ δὲ γνώριζε κανεὶς μας τί εἶταν εὐτυχία καὶ τί δυστυχία.

19

Μάταια γυρεύω νὰ χωρίσω τίς μέρες ποῦ ἀκολουθῆσανε. Ναι, θὰ μοῦ εἶταν κίολας ἀδύνατο νὰ πῶ πόσες εἶταν. Ἡ νύχτα ἔγινε μέρα κ’ ἢ μέρα νύχτα κ’ ἢ ζωὴ μας εἶχε ἓνα σημεῖο μόνο, ποῦ γύρω του τριγύριζε : τὴ μικρὴ κάμαρα, ὅπου εἶτανε ξαπλωμένος καὶ πάλευε μὲ τὸ θάνατο ὁ μικρός μας Σδέν, ἢ κάμαρα μὲ τὴ βεράντα, τὴ σκεπασμένη ἀπὸ τὸ ἀγιόκλημα, ποῦ γέμιζε τὸν ἀέρα μὲ τὴ μυρουδιά του.

Ἐδῶ περπατούσαμε, ἐδῶ καθόμαστε πλαίι πλαίι, κοιμόμαστε, τρώγαμε, ἀγρυπνοῦσαμε. Ἐδῶ κατασταλάζανε σ’ ἓναν ἐξαντλητικὸ πόνο ὅλα ὅσα ζήσαμε κι ὀνειρευτήκαμε μαζί. Ἐδῶ βούλωσε ἡ γυναίκα μου τὸ μπουκαλάκι μὲ τὸ μύσχο ὅταν ἐσώθησε πιά ἢ τελευταία ἐλπίδα. Αὐτὴ, ποῦ ἤθελε νὰ πεθάνη μαζί του, παραμέρισε τὸ τελευταῖο διαγεργικὸ γιὰ νὰ μὴν μπορῆ νὰ κατηγορηῆ ἔπειτα τὸν ἑαυτὸ τῆς πῶς τάραξε τίς τελευταῖες ὥρες τοῦ μικροῦ, μόνο γιὰ νὰ ἔχη ἐκεῖνη τὴ χαρὰ νὰ βλέπη νὰ μᾶς λάμπη τὸ μεγάλο μάτι του.

Γιατὶ τὸ δεξιὸ του μάτι εἶτανε σδησμένο πιά. Τὸ βλέφαρο εἶταν κλεισμένο ἀπάνω του. σὰ νὰ εἶτανε πιά νεκρὸ τὸ μισὸ κορμί του, ἔταν ἔμως ἀνοίγε τὸ ἀριστερὸ βλέφαρο, ἔλαμπε τὸ μάτι τόσο μεγαλύτερο. Ἐἴτανε τόσο σοβαρὸ καὶ μεγάλο, σὰ νὰ κοίταζε πιά σ’ ἓναν κόσμο, ὅπου ὁ πατέρας κ’ ἢ μητέρα του δὲν μπορούσαν νὰ κοιτάξουν ἀκόμα κι ὅπου ἐμεῖς δὲν εἶτανε δυνατὸ νὰ μποῦμε, πρὶν πέση τὸ τελευταῖο παραπέτασμα καὶ τὸν ἀκολουθήσουμε στὸ δρόμο, ὅπου ἴχονε οἱ καμπάνες τοῦ θανάτου κι ὅπου ὀφείλει νὰ βᾶδίσῃ ὅποιος τίς ἀκούει, ὅσοι καὶ νὰ εἶναι οἱ θεομοῖ, ποῦ τὸν κρατοῦνε στὴ γῆ.

Ἐδῶ καθόμαστε ὅταν ἔλαμπε ὁ ἥλιος, ὅταν ἡ βροχὴ ἔπεφτε ὄξω κι ὅταν ἡ νυχτερινὴ λάμπα ἔρριχνε τὸ θαμπό, τρεμουλιαστὸ τῆς φῶς ἀπάνω στὸ λευκὸ κρεβάτι καὶ στὸ Σδέν τὸν ἴδιον, ἐκείνον ποῦ ζητούσανε τὰ μάτια μας, ἐκείνον ποῦ εἶχανε θέμα οἱ ἄφωνες ὀμιλίες μας καὶ ποῦ τέλος τοῦ εὐχόμαστε νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὸ μαρτύριό του ! Ἦσυχος, ὅπως ἔζησε, ἔμενε ξαπλωμένος στὸ τελευταῖο κρεβάτι του κι ὅταν ἡ γυ-

ναίκα μου ἔσκυβε ἀπάνω του, σάλεινε τὰ κουρασμένα χεῖλη του καὶ τὴ φιλοῦσε.

— Χάδεψε τὸν μπαμπά, Σδέν, τοῦ ἔλεγε· ἢ μαμά.

“Ο μπαμπάς εἶναι δῶ.

Τότε γύριζε τὸ μεγάλο κουρασμένο μάτι του σὲ μένα κ’ ἔβαζε τὸ λιγνὸ, λευκὸ του χέρι στὸ μάγουλό μου, σὰ νὰ ἔκανε τὸ κίνημα στὸν ὕπνο μόνο.

Ἐτσι καθόμαστε τὴν τελευταία νύχτα καὶ σιμότερα δὲν καθήσανε ποτὲ ἄνθρωποι. Κρατούσε ὁ ἓνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου ἀπάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ παιδιοῦ κ’ ἓνα ἀλαφρὸ σφίξιμο φρόντιζε νὰ μὴν ἀφίνη νὰ πηγαίνῃ χαμένη καμιά κίνηση τοῦ προσώπου του, ἔμα γύριζε καὶ μᾶς ζητοῦσε μὲ τὸ ἓνα, μὲ τὸ μόνο, μεγάλο μάτι του. «Εἶδες ;» «Εἶδες ;» λέγαμε ἀναμεταξύ μας. Κ’ ἐνῶ μαζεύαμε ἀπληστοὶ τὸ θησαυρὸ αὐτὸ ἀπὸ τίς ἀνάμνησες, ποῦ μέλλανε νὰ εἶναι τὸ μόνο ποῦ μᾶς ἔμενε, περάσανε οἱ ἀργές ὥρες τῆς νύχτας καὶ τὸ ροδοχάραμα ἀπλώθηκε ἀπάνω ἀπὸ τὸν κόλπο, ἀπάνω ἀπὸ τίς βελανιδιές κι ἀπάνω ἀπὸ ὅλον τὸν παλιὸν κήπο μπρὸς τὰ παράθυρά μας.

Σὰ νὰ θέλαμε νὰφήσουμε λεύτερον τὸ δρόμο στὴν ψυχὴ τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ νάνεθῆ ἐκεῖ, ὅπου δὲν μπορούσαμε νὰ τὴν ἀκολουθήσουμε, ἀνοίξαμε τίς πόρτες πρὸς τὴ βεράντα κι ὁ δροσερὸς πρωϊνὸς ἀέρας χύθηκε μέσα. Ἐἶχε βρέξει τὴ νύχτα καὶ μὲς ἀπὸ τὰ σκορπισμένα σύννεφα ἔλαμπε ὁ ἥλιος ὄξω ἐνῶ ἢ ὀμίχλη ἀργοσάλευε ἀκόμα ἀπάνω στὰ νερὰ τοῦ κόλπου. Ὁ ἥλιος ἀνέβαινε πάντα καὶ στὴ λάμψη, ποῦ σκορποῦσε, ἀρχίσανε νὰ κελιδοῦνε τὰ πουλιά. Καὶ τὸ μεγαλύτερο ξύπνημα τῆς φύσης μᾶς συγκίνησε τόσο, ποῦ ἔπρεπε νὰ βιάζουμε τὸν ἑαυτὸ μας νὰ σιωποῦμε γιὰ νὰ μὴν ταραξοῦμε τὸ μικρὸν, ποῦ κοιμότανε.

— Βλέπεις, εἶπε ἡ Ἐλσα, βλέπεις ; Τόσο ὀραία ἔπρεπε νὰ εἶναι ὄξω τὴν ὥρα ποῦ πεθαίνει.

Μὰ ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου ἀργοῦσε ἀκόμα. ὁ μικρὸς ἐκκολουθοῦσε νᾶνασκήνῃ ἀκόμα ἡσυχᾶ καὶ κανονικὰ κι ἀρχίσαμε νὰ κουραζόμαστε. Πήρα μὲ τὴ ρία τὴ γυναίκα μου καὶ τὴν ἔβαλα νὰ ἴσχυάσῃ στὸν καναπέ κοντὰ στὸ κρεβάτι τοῦ παιδιοῦ. Ἐκεῖ ἀποκοιμήθηκε μὲ τὸ χέρι στὸ κρεβάτι του κ’ ἐνῶ ὁ πρωϊνὸς ἥλιος ἀνέβαινε ὀλοένα, ἀγρυπνοῦσα μόνος κι ἀκούγα τὴ βραεὶά τῆς ἀναπνοῆς. Μέσα μου εἶχανε ἴσχυάσει ὅλα καὶ παρακκοῦσα νὰ δοθῆ ἓνα τέλος στὸ μαρτύριο ὅλων μας. Κάθησα ἐκεῖ ὅσο ποῦ σηκώθηκε ἡ γυναίκα μου ἀπὸ τὸ ἀποκοίμισμά της. Τότε ἀλλάξαμε θέση κι ἀποκαμωμένος ἀποκοιμήθηκα καὶ γὼ μὲ τὸ χέρι στὸ ἴδιο μέρος, ὅπου ἀκοιμοῦσε πρὶν ἢ Ἐλσα τὸ δικό της.

Ἐτσι περάσανε δυοτρεῖς ὥρες κι ὁ ἥλιος ἀνέβαινε πάντα ψηλότερα στὸν κελκοαιρινὸ οὐρανὸ. Ξύπνησα ἀπὸ ἓνα ἀλαφρὸ σκούνημα τῆς γυναικὸς μου.

— Ξύπνα, εἶπε. Ὁ Σδέν πεθαίνει τώρα.

Δὲν μπορούσα νὰ μείνω ἐκεῖ μέσα. Βγήκα ὄξω στὸν κήπο καὶ μὲ τὴν ἰδέα νὰ τοῦ δώσω μιὰ τελευταία

χαρά—αυτού, που αγαπούσε πάντα τάνθη—έκοψα ένα μισοανοιγμένο ρόδο, τὸ ὑραιότερο που μποροῦσα νὰ βρῶ, γύρισα μέσα καὶ τὸ ἔβαλα στὸ μαξιλάρι τοῦ παιδιοῦ μου, κοντὰ στὸ μάτι που μποροῦσε κ' ἔβλεπε ἀκόμα. Ἄνικανος νὰ τὸ ὑποφέρω περισσότερο, βγήκα πάλι ὄξω στὴ βεράντα. Ἀποκεῖ ἄκουσα πὼς μπήκε μέσα ὁ Σδάντε καὶ κάθησε στὸ κρεβάτι. Μὰ δὲ γύρισα νὰ δῶ. Πήγαίνα μόνο πέρα δῶθε κι ἄκουγα τὴν κρατητὴ, φοδερὴ ἀναπνοή, που φαίνότανε σὰ νὰ ἔδγαίνε ἀπὸ μὲγáλον καὶ μου ξέσχιζε τὴν ψυχὴ. Τότε ἄκουσα μιὰ κρουγὴ τῆς γυναικὸς μου κ' ἔστριψα ἐκεῖθε.

Ὁ Σδὲν εἶχε ἀνοίξει τὸ μάτι κ' εἶδε τὸ ρόδο. Κι ἄπλωσε τὸ χέρι πρὸς τὸ ἄνθος, τὸ πήρε, σὰ νὰ ἤθελε νὰ δῇ τὸ ρόδο γιὰ τελευταία φορὰ, μὰ τὸ ἄφησε νὰ πέση πάλι στὸ μαξιλάρι.

Ἄξαφνα κλονίστηκε ἔλο τὸ μικρὸ του σῶμα ἀπὸ φοδερὸς, συγκρατητοὺς σπασμούς. Ἀρχίζανε ἀπὸ τὸ κεφάλι, που εἶχε γυρίσει πλάγια, καὶ φαίνόντανε πὼς κλαδώνανε στὰ μέλη, που εἶχανε γίνει ἀλύγιστα καὶ καὶ γαλανωπά. Τότε ἔγειρε ἡ γυναίκα μου τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴ βλέπη πιά. Ὅταν ἔμωσ πάφανε οἱ σπαρμοί, ἔκλαιγε σιγὰ καὶ μου ἄπλωσε πάλι τὸ χέρι τῆς ἀπάνω ἀπὸ τὸ μικρὸ κρεβάτι.

Ἔτσι καθόμαστε κεῖ μέσα ὅσο που ἔπαψε ἡ ἀναπνοή... ἔξανηθε... ἔγινε πιὸ κρατητὴ, δυνάμωσε... κ' ἔπαυε. Τότε ἤσυχάσανε ὅλα. Βασίλειψε ἡ σιγὴ τοῦ θανάτου. Σκυμένοι καὶ κλαίοντες ἀκολουθήσαμε τὸ πτεροῦσιμα τῆς ψυχῆς, που ἔφευγε.

Του κρατούσαμε κ' οἱ δύο τὰ χέρια καὶ μεμιάς τὰ φήσαμε νὰ πέσουν παγωμένα ἀπάνω στὸ σκέπασμα.

Ἐπειτα βγήκε ἡ γυναίκα μου ἀπὸ τὴν κάμαρα καὶ πήγε νὰ ἤσυχάση. Ἐγὼ ἔμωσ κάθησα ἐκεῖ κ' αἰστανόμουν με τρέμο πὼς ὅλα εἶχανε σιγάσει.

Τὸ ἀπόγεμα ἔφτασε ὁ Οὐλοφ, καὶ μαζί με τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα ἦρθε ἀπὸ τὸ πρῶτο ταξίδι τοῦ πτόν κόσμο κοντὰ στὸ κρεβάτι, ἔπου εἶτανε ξαπλωμένος νεκρὸς ὁ μικρὸς ἀδερφός. Ἐκλάψε κεῖ ἀντρικά κ' ἤσυχα κι ἅμα γύρισε στὴν τραπεζαρία τοῦ εἶδει ὁ Σδάντε τὸ δάχτυλό του.

Ἐἶχε ἓνα βαθὺ σημάδι κι ὁ Σδάντε τοῦ περιέγραψε πὼς ὁ μικρὸς ἀδερφός εἶχε μπήξει ἐκεῖ τὸ νύχι του, πρὶν ξεψυχήσῃ. Τὸ σημάδι αὐτὸ ἔμεινε πολλὲς μέρες καὶ τοῦ φάνηκε κακὰ σὰ χάρηκε.

20

Μιὰ μικρὴ κίτρινη κάσα εἶναι στὴ μέση τῆς κάμαρας στὴν ἴδια θέση, ἔπου πρωτῆτερα εἶταν ἓνα κρεβάτι μ' ἓνα ζωντανὸ παιδί. Τώρα ἡ κάμαρα εἶναι στολισμένη με ρόδα. Δὲ φαίνεται σχεδὸν ἄλλο τίποτε ἀπὸ ρόδα κι ἀπὸ τὴν πόρτα μπαίνει: μιὰ γυναίκα μόνη.

Κρατεῖ στὰ χέρια ἓνα παιδί καὶ τὸ παιδί εἶναι νεκρό. Δὲ θέλει νὰ γίγισῃ ἄλλος κανεὶς τὸ ἀγαπημένο τῆς καὶ με τὰ ἴδια τῆς τὰ χέρια, που δὲν τρέμουν, τὸ το-

ποθετῆ στὴν κάσα. Τοῦ βάζει στὴν ἀγκαλιὰ ἓνα μικρὸ ξύλινο μαλλιαρὸ σκυλάκι, που αγαπούσε νὰ κοιμᾶται μαζί του ἔταν εἶτανε γερὸ καὶ κανεὶς δὲ στοχαζότανε τὸ θάνατο. Εἶναι ὁ Φλόκι, που θέλει νὰ συνοδέψῃ τὸν ἀφέντη του. Εἶναι ἡσυχοὺς σύντροφος στὸν ὕπνο καὶ δὲν ἐνοχλεῖ κανέναν. Ἐπειτα κοιτάζει: ἂν τὸ ἀγόρι τῆς εἶναι ξαπλωμένο καλὰ καὶ τοῦ βιάζει τὸ κρεβάτι, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τῆς ραγιστῇ ἡ καρδιά, καὶ τοῦ φιλεῖ τὰ παγωμένα χεῖλη.

Ἐπειτα φεύγει καὶ γὼ στέκω μόνος με τὸ σκέπασμα, που, ὅπως τῆς ἔταξα, πρέπει νὰ τὸ καρφώσω μόνος. Βιδώνω, βιδώνω κι ὁ κρότος τῆς σμίλης ἀπάνω στὶς βίδες που τρυποῦν τὸ ξύλο, ἀχρεῖ διαπεραστικά καὶ μου φαίνεται: σὰ νὰ ἔτριξα ὁ ἴδιος ἐγὼ τὰ δόντια ἀπὸ τὸν πόνο.

Ὅταν ἔμωσ τελειώνω, δὲν αἰστανόμουν πόνο πιά. Εἶναι σὰ νὰ μου εἶχε νεκρώσει ἡ ἀγωνία τοῦ τελευταίου καιροῦ κάθε ἱκανότητα νὰ αἰστανόμουν, ἔπου κι ἂν κοιτάζω τὸ βλέμμα μου ἀπαντᾶ παντοῦ μόνον ἄνθη.

Βγαίνω ὄξω στὴ βεράντα κ' ἡ μυρουδιά, που χύνει τὸ ἀγιοκλήμα, με χτυπᾶ ἀπὸ τὸ σκοτάδι τοῦ πρόσωπο, ἡ ἴδια μυρουδιά που εἶτανε σκορπισμένη γύρω μου τὴν ὥρα που αἰστανόμουν νὰ με σφίγγουνε τὰ δάχτυλα τοῦ παιδιοῦ μου μ' ὅλη τὴ δύναμη τοῦ θανάτου. Ὅλα σήσανε μέσα μου, ὅλα περᾶσανε. Συλλογιζομαι: κείνη που μόλις βγήκε ἀποδῶ κι ὅλα ὅσα μέλλουνε νὰ γίνουν. Αἰστανόμουν πὼς δὲ θὰ λάθω ποτὲ καιρὸ νὰ ἠρηνίσω ὅπως ἤθελα τὸ μικρὸ ἀγόρι μου με τὰγγελικά μάτια κι ὀλομόναχος γονατίζω ἔμπρὸς στὴν κάσα του, ἐγὼ, που δὲ γνωρίζω μπροστὰ σὲ ποιόνε γονατίζω καὶ σὲ ποιόνε προσεύχομαι.

21

Μὰ ὄξω στὸ νεκροταφεῖο εἶναι ἓνα μικρὸ μνήμα. Εἶναι καμωμένο σὰν κήπος με φράχτη ἀπὸ πυξάρι, με μιὰ τριανταφυλλιά καὶ μιὰ ραχοῦλα νοποχλοισμένη καὶ σκεπασμένη, με πυκνοὺς πυκνοὺς πανοῦδες στὴν κορφή. Εἶναι διαφορετικὸ ἀπ' ὅλα τὰλλα μνήματα κι ἀπάνωθὲ του προσκίγγει μιὰ φλομουριά ἐρημική.

Ἀπάνω στὴ ραχοῦλα εἶναι: μιὰ πέτρα καὶ στὴν πέτρα εἶναι γραμμένα τὰ λόγια: Ὁ μικρὸς μας Σδὲν.

Ἐκεῖ κοιμᾶται ἡ εὐτυχία μας, που μιὰ φορὰ εἶτανε μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν εὐτυχία ἄλλων. Ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα εἶναι σκλαδωμένη ἡ ψυχὴ τῆς γυναικὸς μου, δεμένη με μαγικά δεσμά καὶ καμμιὰ ἀγάπη δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ξαναφέρει πάλι ἀπάνω στὴ γῆς.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ἐγούμε αἰώνια μόνον τὸ χαμένο

Ἐρεικ Ἰψεν

1

Τίποτε ἀπ' ὅσα περίμενα καὶ φοβόμουν δὲν ἄργησε νὰρθῇ. Ἡ μόνη διαφορά εἶτανε πὼς ἐνῶ ἡ δυστυχία

μεγάλωνε πάντα, ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ τὴν πιστεύω, ἀν καὶ τὴν προαιστανόμουν καὶ γι' αὐτὴν πὼς θάρθῃ. Γιατὶ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι τὸ γνωρίζουμε πὼς θάρθῃ ὁ πόνος. Μόνο μὲ ποιὰ μορφή θάρθῃ δὲν τὸ γνωρίζουμε ποτέ.

Τὸ πρῶτο ποὺ αἰστανόμουν κ' ἐνόησα μὲ τρόπον ἀνέκφραστο, ὅταν περᾶσανε τουλάχιστο τὸσες μέρες, ὥστε νὰ μπορέσω νὰ συνέρθω καὶ νὰ σκεπτῶ ὅσα γίνανε, εἴτανε πὼς ἡ γυναίκα μου δὲν εἶχε μιλήσει ποτὲ τόσο μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴ της, ὅσο τὴν ὥρα ποὺ κάθισε μπρὸς μου στὴν κάμαρά μου καὶ μοῦ εἶπε πὼς εἶχε γεννηθεῖ γιὰ κακὸ καὶ πὼς τώρα, ποὺ χάθηκε ὁ Σβέν, ζεῖ μόνο γιὰ νὰ πεθάνῃ. Πάντα ξαναέλεγα τὰ λόγια της, πάντα τᾶκουγα νάντηχουνε σταυτιά μου κι ὅσο περισσότερο τὰ συλλογιζόμουν, τόσο περισσότερο βεβαιωνόμουν πὼς πάλευε ἀναμεταξὺ τοῦ πόθου νὰ πεθάνῃ καὶ τῆς ἀγάπης της σὲ μὲ καὶ τὰ παιδιὰ, ποὺ τῆς πρόσταζε νὰ ζήσει. Ὡστόσο ἐκεῖνα ποὺ μοῦ εἶπε γιὰ τὴν ἀγάπη της σὲ μᾶς ἀρχίσανε λίγο λίγο νὰ διώχουνε μέσα στὴ σκέψη μου ὅλα τᾶλλα; ποὺ μαρτυρούσανε τὸν πόθο νὰ πεθάνῃ, ἕναν πόθο ποὺ τῆς εἶχε καταστήσει σχεδὸν ἀπόφαση. Τὴν ἔβλεπα νάγωνιζεται μεταξὺ ἐκείνου, ποὺ αἰστανότανε γιὰ μᾶς τοὺς τρεῖς, ποὺ ζούσαμε ἀκόμα, καὶ τοῦ θεοῦ πόθου, ποὺ τὴν ἔφερνε σὲ κείνον ποὺ χάθηκε. Εἶμαστε ὅλοι ἕνα σύνολο γι' αὐτὴν καὶ ἀπὸ αὐτοῦ πῆγαζε ὁ πόνος της; αἰστανότανε πὼς δὲ θὰ μπορούσε νὰ φιλιώσῃ ποτὲ τὴν ἀντίμαχες δυνάμεις, ποὺ καλεῦανε γιὰ τὴν ψυχὴ της.

Τὰ ἔβλεπα ὅλα αὐτά. Τὰ ἔβλεπα ὅλον τὸν καιρὸ ποὺ βιάσασθε ἕνα ταξίδι, ποὺ σχεδὸν τὴ βίασα νὰ κάμουμε, γιὰ νὰ τὴ φέρω ἔξω στὸν ἥλιο καὶ στὴ θάλασσα καὶ νὰ τῆς δώσω νέες ἐντύψεις ἀπὸ τὴ ζωὴ. Λὲ θὰ λησμονήσω ποτὲ αὐτὸ τὸ ταξίδι. Λὲ θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἀπελπισία, ποὺ μὲ κυρίεψε, ὅταν κάθε βδομάδα ποὺ περνοῦσε παρατηροῦσα ὀλοένα καθαρότερα πὼς ὅλα ὅσα ἔβλεπε γλυστρούσαν ἐμπρὸς της, σὰ νὰ μὴν εἴτανε πραγματικά γι' αὐτὴ. Μοῦ ἔκρυβε πολλὰ, μοῦ ἔκρυβε ἀκόμα καὶ τὰ δάκρυά της κ' ἐνόησα πὼς τὸ ἔκανε γιὰτὶ εἶδε πὼς ζούσα μόνο μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν ξαναφέρω στὴ ζωὴ κ' ἤθελε νὰ κρατήσω ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο τὴν ἐλπίδα αὐτή. Τὸ ἐνόησα αὐτὸ ἕνα βράδι, ποὺ καθόμαστε σὲ μιὰ βεράντα καὶ κοιτάζαμε τὰ νορβηγικὰ φιάρα καὶ τὸ βραχόβουν. Ἡ Ἥλιθα τὰ κοιτάζε ὅλα πολλὴ ὥρα, ἔπειτα ἔκλεισε τὰ μάτια ἐμπρὸς στὴν ἀγαπημένη της εἰκόνα καὶ μοῦ εἶπε :

— Γι' αὐτὸ, γιατί μὲ φέρνεις νὰ δῶ ὅλα αὐτά ;

Ἐπειτα ἄρχισε νὰ κλαίῃ σιγά, μὰ προσπάθησε πάλι νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα καὶ γύρισε καὶ μὲ κοίταξε.

— Γιατὶ κάνεις τόσα πολλὰ γιὰ μὲ ; Γιατὶ εἶσαι τόσο καλὸς μαζί μου ; Καλύτερα θὰ εἴτανε νὰ μ' ἀφίνες νὰ τραβήξω τὸ δικό μου δρόμο.

Αἰστανόμουν πὼς εἶχα μπρὸς μου ἕναν πόνου, ποὺ

δὲν μπορούσε νὰ μετρηθῇ ἢ νὰ ζυγισθῇ. Αἰστανόμουν καὶ γιὰτὶ ἤθελα νὰ τὴ βγάλω ἔξω ἀπὸ τὸν πόνου καὶ γιὰτὶ τὴν ἄφησα νὰ τὸ παρατηρήσῃ. Καὶ τὴ στιγμή αὐτὴ μοῦ φάνηκε μικρὸ καὶ ἀνάξιο νὰ δοκιμάσω νὰ ὀδηγήσω ἢ νὰ ἐπηρρεάσω τὴ θλίψη της. Τὴν ἔσυρα μόνο κοντά μου κ' εἶπα :

— Κλάψε κοντά μου ! Κλάψε ὅσο θέλεις ! Μὴ βιάζης τὸν ἑαυτὸ σου ! Νομίζεις πὼς καὶ γὼ δὲ λυποῦμαι ὅσο καὶ σύ ;

Τὰ δάκρυα τῆς πλημμυρίσανε τὰ μάτια κι ὅμως τὸ πρόσωπό της, ποὺ εἴτανε γυρισμένο σὲ μένα, ἔλαμπε τόσο ἀπὸ χαρὰ, σὰ νὰ τῆς ἦρθε ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία.

— Ἀλήθειαν ; εἶπε.

Μὲ συγκίνησε τόσο τὸ πὼς ἡ γυναίκα μου πίστευε πὼς εἶχα λησμονήσει ἢ εἴμουν στὸ δρόμο νὰ λησμονήσω, ὥστε ὁ πόνος μου ξέσπασε καὶ δὲν ἄκουγα καὶ δὲν ἔβλεπα ἄλλο τίποτε παρὰ ἐκεῖνο ποὺ αἰστανόμουν ὁ ἴδιος καὶ κείνο ποὺ μὲ βασάνιζε. Τῆς διηγήθηκα πόσο ἄχαρο μοῦ φαίνεται τώρα τὸ σπίτι μας, ἀπὸ τότε ποὺ ἔλειψε ὁ Σβέν. Τῆς εἶπα τί φόβου εἶχα νὰ ξαναγυρίσω ἐκεῖ καὶ νὰρχίσω τὴν καθημερινὴν ἐργασία τώρα ποὺ ἤξερα πὼς ἡ κρυστάλλινη φωνή, τοῦ δὲ θὰ μὲ προσδεχότανε καὶ δὲ θὰ κρυβότανε ὁ μικρὸς νὰ μὲ περιμένῃ νὰ γυρίσω. Ὅλα αὐτά της τὰ εἶπα κ' αἰστανόμουν πόσο ἡσυχότερη ἔγινε καὶ ποὺ ἀκούμπούσε στὸ στήθος μου. Εἶμουν εὐτυχισμένος μὲ τὴ συναίσθησιν, πὼς μπορούσαμε ἀκόμα νὰ αἰστανόμαστε ἀπαράλληλα κ' οἱ δύο. Μὰ ἐνοιῶσα κιόλας πὼς ἐ φόβος ποὺ εἶχε, πὼς δὲ μοιράζομαι τὸν πόνου της ὅσο ἤθελε, ἐρχότανε ἀπὸ τὴν ἰδέα ποὺ εἶχε πὼς ὅλα ὅσα ἔκανα, ὅλα ὅσα στοχαζόμουν κ' ἔλεγα γινόντανε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τὴν ξαναφέρω στὴ ζωὴ.

Αὐτὰ στοχαζόμουν τώρα. Μὰ ἔπειτα ἀπὸ κείνο τὸ βράδι, καθὼς τὸ παρατήρησα καλὰ ὁ ἴδιος, ἄλλαξε ὁ τρόπος μου πρὸς τὴ γυναίκα μου. Ἐγὼ ὑπομονητικῶς καὶ δὲν περιμένα νὰ γυρίσῃ, τόσο γλιγγόρα τοὺς στοχασμοὺς της ἀπὸ κείνον, ποὺ χάθηκε, σὲ μᾶς, ποὺ μᾶς εἶχε ἀκόμα. Ἔτσι μοῦ ἔδειχνε περισσότερο, ἐμπιστοσύνη κ' ἔγινε εὐκρινέστερη μαζί μου. Τὸ ταξίδι ὅμως γλυστρούσε σιμὰ μας, σὰ νὰ εἴτανε μόνου φανταστικὰ ὅλα ὅσα βλέπαμε. Ἀπαντήσαμε φίλους, μὰ καμιὰ συμπάθεια δὲν κατώρθωσε νὰ γεννήσῃ στὴ γυναίκα μου ἄλλο αἶσθημα, παρὰ μόνου εὐγνωμοσύνη οἱ ἄνθρωποι γλυστρούσανε κοντά μας, σὰ νὰ στεκόμαστε μέσα σὲ κάποια σύννεφα, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ τὰ περάσῃ κανεὶς.

Καὶ τὴν ἡσυχία, ποὺ εἴτανε δυνατό νὰ βροῦμε, τὴ βρήκαμε μόνου ἕνα βράδι, ποὺ μεταφερθήκαμε στὸ νέο σπίτι μας, στὴ Στοκχόλμη. Τὴν ἀλλαγὴ αὐτὴ τὴ σκεδιάσαμε ὅταν ἀκόμα δὲν ὑποφιαζόμαστε πὼς μπορούσε νὰ συμδῇ ἔτι μᾶς συνέβηκε τώρα, καὶ πατήσαμε τὸ καινούριου σπίτι μας μ' ἕνα αἶσθημα φόβου γιὰ τὸ χειμῶνα, ποὺ ἔφτανε.

(Ἀκολουθεῖ)

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνταρομή χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κίόσκια και στο βιβλιοπωλείο Βασιλείου (δόδος Σταδίου 42)

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΠΡΩΤΑ πρώτα τις εκλογές μας και ύστερα έχει ο Θεός. Σε περασμένα χρόνια, που σε κάθε κρίσιμη περίπτωση ή Ελλάδα βρισκότανε άπροετοίμαστη, ο ελληνικός λαός με τον τσουχερό σαρκασμό που του ξεφεύγει κάποτε από τα βάθια της ψυχής του είχε πει τό άθάνατο κείνο :

«Στάσου βρέ Τούρκο να τοιμασταύμε
να δεις οι Έλληνες πώς πολεμούμε !. .»

Κάτι παρόμοιο, δέ γίνεται, θάκουσται και τώρα με τις κυοφορούμενες εκλογές μας. "Ας περιμένει μιά στιγμήλα ή Τουρκιά, ας διακοπούν οι διπλωματικές συνεννόησες, ας συνομολογηθεί άκόμα και προσωρινή άνακωχή στα διάφορα μέτωπα του πολέμου, εσο να νοικαχυρευτούμε έμεις εδώ, εσο να δούμε πόσους βουλευτές θά φέροι στην καινούρια Βουλή ο Βενιζέλος και πόσους ο Γούναρης, και ύστερα τά λέμε ένα χεράκι. Τί ; Έμεις θά ψηφίζουμε δώ και κείνοι θά πετσκόβουνται ;

Στάσου, μπρέ κυρά Ερώπη, να ψηφίσουμε
» ύστερα για ό,τι θέλεις θά μιλήσουμε.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ μπορεί ναχει άλλη ιδέα— δέν τό ξέρουμε. Οι ψημερίδες όμως που την υποστηρίζουν και κακορεύονται πώς μεταδίνουν τις γνώμες της, αγωνίζονται να μάς κάνουνε να πιστέψουμε πώς άλλη σκέψη κι άλλη φροντίδα δέν έχει ή Κυβέρνηση παρά τις εκλογές. Οι εκλογές, λένε, της κρατούνε τά χέρια δεμένα. "Ας γίνουν λοιπόν κι αυτές για να λυθούνε τά χέρια της και να συχάσει τό μυαλό της. Δέ μάς βιάζει κανείς. Έχουμε καιρό και καιρό να δούμε τί γίνεται και πέρ' από την αυλή μας.

ΑΝΤΙ διπλωματικές μεταβολές που θάν τις καρτερούσε κανείς γι άπαραίτητες ύστερ' από μιά τέτια πολιτική μεταβολή, θάχουμε νομαρχικές μεταβολές, γιατί αυτές κριθήκανε ως πιο βιαστικές κι άπαραίτητες.

Έτσι ή πολιτική μεταβολή δείχνεται για έσωτερική

μόνο ανάγκη. Και σε τότο συμφωνούμε και μεις πέρα πέρα με την καινούρια Κυβέρνηση.

✠

ΕΝΑΣ Υπουργός της Βενιζελικής Κυβέρνησης, ο κ. Μιχαλακόπουλος, έγκαινιάσε καινούρια πολιτικά συνήθια με τή διάλεξή του την πολιτική πούκαμε στην Πάτρα. Θυμηθείτε τώρα και τό άθάνατο τηλεγράφημα πουστειλε ένας Υπουργός της καινούριας Κυβέρνησης στον κ. Γάτο της "Αμφισσας, και ύστερα άρνηθείτε πώς δέν μπήκαμε σ' έναν καινούριο δρόμο πολιτικό που έπιμένει να μη τονέ βλέπει ο κ. Πώπ και τά συντρόφια του.

✠

ΜΙΑ διαλεχτή Έλληνοπούλα, με μυαλό τετραγωνικό, με ψυχή γιομάτη ποίηση, με χαρακτήρα—ναί, με χαρακτήρα που λείπει κι από πολλούς άντρες άκόμα,—ή Φλωρεντία Φουντουκλή, πέθανε στην Ίταλία. "Όσοι τή γνωρίσανε,—έμεις λίγο μ' άρκετά για να έχτιμήσουμε την πλατιά μόρφωσή της και τά πλούσια ψυχικά της χαρίσματα — λυπηθήκανε κατάκαρδα που άκούσανε τό θάνατο της διαλεχτής Έλληνοπούλας, στην ξενιτιά, μακριά από την πατρίδα της, που τόσο την αγάπησε και τόσο καμάρωνε την προκοπή της.

Η Φουντουκλή είχε δημοσιέψει, σε περασμένα χρόνια, ένα δυό ποιήματά της στο «Νουμά». Είταν και δημοτικίστρα, δυστυχώς όμως δίχως να λαβαίνει πολύ ενεργητικό μέρος στον άγώνα και νάν του δώσει ό,τι μπορούσε νάν του δώσει. Η αγάπη της στον άγώνα μας εσο βαθιά κι αν είτανε, άλλο τόσο στάθηκε και πλατωνική. Κρίμα.

✠

ΓΙΑ τή «Διάλεξη-Συναυλία» πουδωσε προχθές, την Πέμπτη τό βράδι, στο Ώδειο Αθηνών ο Καλομοίρης, άξίζει να γραφούνε πολλά, παραπολλά, στο «Νουμά» και τά καρτερούμε, με την έλπίδα και πώς θάν τάχουε, από κανένα συνεργάτη μας, ειδικό στα μουσικά. Κεφάλαια από τή διάλεξή του «Η τέχνη μου και οι πόθοι μου» δημοσιευτήκανε σε περασμένα χρόνια του «Νουμά», μα ή τέχνη του και οι πόθοι του, οι πόθοι του για τή μουσική προκοπή της πατρίδας του και ή τέχνη του, ή εργασία του πάνου στο μεγάλο αυτό όνειρό του, άπαιτούνε βαθιά και πλατιά κριτική ανάλυση, που ως τά τώρα δέν τούς έγινε άκόμα. Θαμασμοί μόνο από τή μιά μεριά και χλευασμοί από την άλλη. Νά, τί ως τώρα άκουσε ο Καλομοίρης. Κριτική όμως καλοσυνειδητη καμιά. Και ίδου τί καρτερούμε και τί θά καρτεράει δίχως άλλο κι ο άκούραστος εργάτης.

GEORG BRANDES

ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

10.—

XII

"Απειρα είναι τὰ παραδείγματα τῆς στρυφνότητος τοῦ Ίψεν. Πόσες ὁμῶς εἶναι καὶ οἱ θύμησες ποῦ μ' ἄφησε ἢ ἐγκαρδιότητά του, ἢ ἀπλότη του κ' ἢ εὐγένεια τῆς καρδιάς του!

Τὸν ξανάδα στὴ Δρέσδη, πέρασε ἀπὸ τότε πολλὸς καιρὸς. Κάναμε τοὺς περιπάτους μας στὰ περίχωρα τῆς πόλης καὶ κεῖ μοῦ ξηγοῦσε τὴ γερμανικὴ ψυχὴ, ἔτσι καθὼς θαρροῦσε πῶς τὴν ἤξερε ὕστερ' ἀπὸ τόσον καιρὸ ποῦ ζοῦσε κεῖ πέρα. "Αλλες φορές πάλι κριτικάρηζε τὰ δράματα τοῦ Σίλλερ ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὰ χωνέψει γιὰ τὴ ρητορεία τους. "Αλλες φορές τὰ τραγούδια τοῦ Runeberg ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὰ ὑποφέρει γιατί εἰντούσαν γραμμένα σ' ἐξάμετρα. Πάντα εἶταν ἔτοιμος νὰ παλέψει ἐνάντια κεινοῦ ποῦ εἶταν ἀκαδημαϊκὸ, βγαλμένο ἀπ' τὴν παράδοση κ' ἀπομακρυσμένο ἀπ' τὴ ζωὴ. Τέλος ὁ στίχος σὰ στίχος τοῦχε γίνοι ἀντιπαθητικὸς.

Μπαίναμε σὲ κανένα ρεστοράν. Οἱ ὑπῆρέτες σὰ βλέπανε τὴ βάρβαρη μπροσέτα τῶν παρασίμων ποῦ στόλιζε τὴν μπουτονιέρα τοῦ ξένου, δὲν ξέρανε πῶς νὰ τὸν περιποιήθουν. Ὁ Ίψεν μπορούσε νὰ καθίρει στὸ τραπέζι: ἴσκαμε μὴν ὄρα περατμένη τοῦ βραδουοῦ, διαλεχτικὸς κ' ἐρωτητῆς, μὲ τὰ μάτια του πάντα ξυπνητὰ κάτω ἀπὸ τὰ γυαλιὰ του. Σὰν ἤθελε νάσαι ἐγκωμισατικὸς, διατύπωνε στερεότυπα τὴν ἐχτίμησή του μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: «Αὐτὸ ποῦ μοῦπατε τώρα, ἀξίζει περισσότερο κ' ἀπ' τὴ λογοτεχνία!»

Στὰ μέσα τοῦ 1870 ὁ Ίψεν παρευρέθηκε πολλὰς φορές στὶς συγκέντρωσες τῆς μικρῆς λογοτεχνικῆς κοινωνίας τῆς Δρέσδης. "Ακουσε κεῖ πέρα μὲ πολλὸ ἐνδιαφέρον καὶ διαλέξεις ἀκόμα, ποῦ τύχαινε κάποτε νάσαι καλὰς καὶ διδαχτικῆς. Στὴ συναναστροφή του μὲ τοὺς νεαροὺς σάξονες συγγραφεῖς, ποῦτανε λίγο γνωστοί, κρατοῦσε μὴ στάση ἀδελοῦ συναδέλφου. Σεβότου τὶς γνώσες τους καθὼς καὶ τὴν ἐργασία τους τὴ φιλολογικὴ. Καὶ τέσο πιὸ πολλὸ τὴ σεβότου ὅσο πιὸ λίγο εἶτανε πεδικλωμένη ἀπὸ προλήψες.

Εὐκόλα τὸν ἔδλεπα στὸ Μόναχο, στὸ σπίτι του. Εἶχε πιά τότε κερδαίνει τὴν ἐχτίμησιν ἀρκητῶν κύκλων στὴ Γερμανία, ἀν καὶ εἰλικρινὰ δὲν εἶταν ἀκόμα διάσημος. Λεχότου στὸ σπίτι του πολλὰ πρόσωπα τοῦ Βορρὰ, ψηλῆς περιωπῆς, ποῦ περνοῦσαν ἀπὸ κεῖ πέρα. Ἀνάμεσὸ τους δεχότου συχνὰ καὶ πολιτικοὺς Νορβηγούς. Σὲ μερικὸς, καθὼς στὸν κ. Hagerup, ποῦγεινε ἀργότερα πρωθυπουργός καὶ ποῦ τὸν ἐχτιμοῦσε γιὰ τὴν ἰκανότητά του, ἔδειχνε συγκατάθεσιν. Μεταχειρίζοτου

μὲ μὴ ψυχρότητα κάπως προκλητικὰ κεινοὺς ποῦ δὲν ἔδλεπε μέσα τους παρὰ τὸν τυφωμένο καὶ τὸν ἀσήμαντο ἀριβίστα. Στους τρόπους του εἶχε τὴν εὐγένεια κείνη ποῦ ἐπιτρέπει σ' ἕναν ἄνθρωπο ποῦ βλέπει πολὺν κόσμον νὰ μεταχειρίζεται τὸν καθένα διαφορετικὰ, μὰ πάντα μὲ δικαιοσύνη.

Θυμᾶμαι ἀκόμα σὰν τὸν εἶδα φιλοξενοῦμενο στὴν Κοπενάγη. Τὸν εἶχανε τιμήσει σὰ βασιλιά. "Όταν γύριζε βίξिता ἔλος ὁ κόσμος εἶταν μαγεμένος. "Όταν ὁμῶς τὸν προσκαλοῦσαν, ὁ λακωνισμὸς του κ' ἡ βουδαμάρια του προξενοῦσαγε κατάπληξιν. Τὴν ἐποχὴ κείνη εἶχε πάφει πιά νὰ μιλᾷ μὲ πίκρα γιὰ τὴ Νορβηγία. Περιοριζότου σὲ μὴ λύπη γιὰ τὴν ἀργητα μὲ τὴν ὅποια, κατὰ τὴ γνώμη του, ξετυλιγότου αὐτὸς ὁ τόπος. Οἱ ἰδέες ποῦ ἐρχόντουσαν ἀπὸ τὴ Νορβηγία τοῦ φαινότουσαν ὅλες παλιές κ' ἀχρηστες γιὰ τὸ ὑπόλοιπο τῆς Εὐρώπης. "Όσο γιὰ τοὺς μορφωμένους χωρικοὺς τῆς Νορβηγίας τοῦ φαινότου πῶς τὸ διανοητικὸ τους ἐπίπεδο εἶτανε πολὺ μέτριον.

Τέλος κρατᾶω θύμησες ἀπὸ κείνον, παρμένες ἀπὸ πολλὰς διαμονές μου στὴ Νορβηγία. Συναντιόμαστε καθεμέρα τὴν ὄρα τοῦ προγέματος (κείνος θρυσκότου ταχτικὰ, καὶ πρὶν τὴν ὄρα πολλὰς φορές, γιὰ νὰ μὲ περιμένει στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς) γιὰ ἕναν περίπατο, γιὰ νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε πίνακες κ' ἄλλα. Σὰ μὲ φιλοξενούσε μὲ δεχότου τρίδοντας τὰ χέρια του καὶ λέγοντάς μου: Ἢὰ διασκεδάσομε σήμερα, Ἢὰ πιόμε καλὸ κρασί, πολὺ καλὸ κρασί καὶ Ἢὰ διηγηθοῦμε ἀνέκδοτα. Καὶ ὕστερα: «Νὰ μὴ διδαχτικὴ ἱστορία γιὰ τὸ Α.» —Τὸ πρόσωπό του εἶταν ἔλο ἕνα σατυρικὸ γέλιο, σὰ διηγέτου κανένα ἀνέκδοτο, δηχτικὸ καὶ γιομάτο σαρκασμὸ, γιὰ νὰ παρουσιάσει κανέναν πολίτη ποῦ ἔλος ὁ κόσμος ἐχτιμοῦσε καὶ ποῦ γιὰ κείνον εἶταν ἕνας γελοῖος ἀνθρωπάκος.

Μὴ θύμησιν μοῦμεινε ἐξαιρετικὰ ζωηρὴ. Εἶταν ἕνα γαλήνιο βράδυ, ποῦ περάσαμε στὸν ἀνοιχτὸν ἀγέρα, μπρὸς σ' ἕνα περίτερο νορβηγικοῦ ρυθμοῦ, στημένο δὲ θυμᾶμαι πιά τώρα ποῦ. Μόλις μᾶς εἶχανε σηκώσει τὰ φῶτα ἀπ' τὸ τραπέζι, γιατί ἡ νύχτα εἶταν ἀρκητὰ φωτερὴ. Μέσα στὸ μαχικὸ φῶς ἡ σιλουέττα τοῦ Ίψεν μὲ τὸ πλατὺ μέτωπο καὶ τὰ πλοῦσια μαλλιά, ἔσμιγε μὲ τόνειρεμένο τοπίο. Κι' ὅσο προχωροῦσε ἡ νύχτα σιγά-σιγά, δὲ θὰ μπορούσε στὸ τέλος νὰ διακρίνει κανένας παρὰ μὴν ἀντιφεγγιὰ στὰ γυαλιὰ του καὶ τὴν κίνησιν τοῦ στόματός του. Μιλοῦσε μὲ χαμηλὴ φωνὴ κ' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἔφερνε τὸ ποτήρι στὰ χεῖλη του, χωρατεύοντας πάντα καὶ γελώντας.

Καθὼς εἶχαμε φάει κ' ἄρνι, τοῦ εἶπα:

— Τὶ καλύτερο κυνήγι, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τ' ἄρνι!

— Συφωνῶ μὲ τὴ γνώμη σας, ἀπάντησε ὁ Ίψεν. Μὴ φορὰ μάλιστα εἶχα τὴν ἰδέα νὰ γράψω καὶ δράμα πάνω στ' ἄρνι. Ἐνας ἄνθρωπος βρῖσκειται τοῦ θανατὰ καὶ δὲ θὰ μπορέσει νὰ σωθεῖ ἂ δὲν πετύχει νὰ τοῦ ἀνανεώσουνε τὸ αἷμα. Τοῦ μεταγγίζουνε λοιπὸ στίς

φλέδες του τὸ αἷμα ἐνὸς ἀρνοῦ καὶ γιατρεύεται. Ἄπο κείνη τὴ στιγμή ὀνειρεύεται ἀδιάκοπα νὰ ξαναδεῖ τ' ἀρνὶ πού τοῦ χρωστᾷ τὴν ὑπαρξή του. Στὸ τέλος τὸ ξαναβρίσκει μὲ τὸ σκῆμα μιᾶς γυναίκας. Καὶ τὴν ἀγαπᾷ. Δὲν εἶναι ἀναπόφευγο πού τὴν ἀγαπᾷ;

— Χωρὶς ἀμφιβολία. Μονάχα πούναι πολὺ, παραπολὺ σπάνιο νὰ βρεθῆ μιὰ γυναίκα πού νᾶναι ἀρνί.

— Καὶ μολαταῦτα αὐτὸ συζαίνει, αὐτὸ συζαίνει.

Ἡ συνομιλία ξεφύχτη μ' ἓνα χαμόγελο πού ἐναρμονίστηκε μὲ τὸν καθάριο ἀπονύχτερο οὐρανὸ καὶ μὲ τὸ fjord πού ἀντιφέγγιζε, ἀπόμακρο καὶ χλωμό.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΟ ἸΜΠΟΥΣΤΑΝ ΤΟΥ ΣΑΛΔΗ

Η ΣΙΩΠΗ

Ὁ Τακὰς φανέρωσε ἓνα μυστικὸ στοὺς σωματοφυλάκους του, μὰ τοὺς σύστησε νὰ μὴν τὸ μπιστευτοῦνε σὲ κανένα. Τὸ μυστικὸ ἦμως αὐτὸ πού ἔκανε ἓνα χρόνον ὀλίγερο νᾶνέβη ἀπὸ τὴν καρδιὰ στὰ χεῖλια του, δὲ χροιάστηκε, μὰ καὶ βγήκε ὅζω, παρὰ μιὰ μονάχα μέρα γιὰ νὰ μαθευτῆ ὡς τὰ πέρατα τῆς πολιτείας.

Ἀναμμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ ὁ Τακὰς, διάταξε τὸ δῆμιον νὰ σφάζῃ τοὺς ἐνόχους. Μὰ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς εἶπε τότε στὸ μονάρχην :

— Σὺ μονάχα ἔχεις τὴν εὐθύνη γιὰ τὸ ἁμάρτημά μας. Δώσε μας, λοιπόν, χάση. Ἀφοῦ δὲν μπόρεσες νὰ σταματήσῃς τὸ νερὸ στὴν πηγὴ του, πῶς θὰ μπορέσῃς νὰ τὸ γυρίσῃς πίσω τώρα πού πλημμύρισε τὸν κάμπο; Βάλε ἓνα φύλακα νὰ σοῦ φυλάγῃ τὰ διαμαντικά σου, μὰ γίνου μόνος φύλακας τοῦ μυστικοῦ σου.

Εἶσαι ὁ ἐξουσιαστής καὶ ὁ βασιλεὺς ἐνὸς λόγου πού ἀκόμα δὲν ἐπρόφερες, μὰ μιὰ φορὰ καὶ βγήκε ἀπὸ τὸ στόμα σου, τότε εἶσαι πῶς ὁ σκλάβος του.

«Ὅταν ὁ διάβολος κατορθώσῃ καὶ βγῇ ἀπ' τὴ φυλακὴ σου, οὔτε διαταγὴ οὔτε παρακάλιο μπορεῖ νὰ τὸν καταφέρῃ νὰ ξαναἴκη μέσα.

«Κ' ἓνα μικρὸ παιδίκι μπορεῖ νὰ λύσῃ τὰ σκοινιά ἐνὸς ἀτίθασου ἀλόγου, μὰ ἑκατὸ ἀθλιότες δὲ θὰ μπόρεσουν νὰ τὸ ξαναδέσουν ὕστερα.»

(Ἀπὸ τὸ Ἀραβικὸ)

Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗΣ

— Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ δημοσιέψουμε **Τὸ Πέρασμα**, ἀνέκδοτο διήγημα τοῦ Κώστα Παροσίτη.

— Διορίστηκε **ἐπιτέλους !!!** κ' ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ Φιλήντας. Ὅση ἢ χαρὰ μας γιὰ τὸ διορισμὸ του, τόση καὶ ἡ λύπη μας πού χάνουμε τὴν ἀνοιχτόκαρδη συντροφιά του καὶ χρεοῦνται ἔτσι τὰ **Σαββατόβραδα** τοῦ Νουμά, πού τὰ ὀνόμαζαν μὲ τὴ γλεντζέδικη καὶ σοφὴ του κουβέντα.

«ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ»,

Εἶναι ὁ τίτλος τοῦ καινούριου φιλολογικοῦ περιοδικοῦ πού βγήκε σήμερα. Ἐκδότες του καὶ συντάχτες του οἱ κ.κ. Σπύρος Ἀλμπέρτης, Γιάννης Ἀποστολάκης, Γεώργιος Πολίτης. Τρία ὀνόματα πού κάτι σημαίνουν—θὰ λέγαμε καὶ τρεῖς χαρακτήρες, μὰ αὐτὸ ἀφίνομε νὰ φανεῖ μοναχὸ του. Καὶ θὰ φανεῖ.

Μὲ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ μπορεῖ νᾶρθοῦμε σὲ σύγκρουση αὔριο—δὲν ξέρομε—μὰ αὐτὸ δὲ σημαίνει τίποτα. Τὸ σημαντικό εἶναι, πῶς ἀποχτοῦν πιά τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἓνα ὄργανο τίμιο, καλοσυνεϊδητο, θαρραλέο καὶ, τὸ σπουδαιότερο, ἀνεξάρτητο ἀπὸ κάθε ὑλικὴ ὑποχρέωση. Τὸ τελευταῖο πρέπει πολὺ νὰ λογαριαστῆι στὸ ἐνεργητικὸ του, γιὰτὶ αὐτὸ θὰν τοῦ δώσει τὴ δύναμη καὶ τὴ λευτεριά νὰ βροντοφωνάζει τὴν Ἀλήθειαν.

Τ.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΣ

Φίλε Νουμά,

Σὲ κάθε ἀναμπαμ ποῦλα βγαίνουν στὸν ἥλιο τᾶνήθικα καθαρευουσιάνικα μέσα, καθὼς τὰ σαλιγκάρια ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχὴ. Ἔτσι καὶ τώρα, στὴν πολιτικὴ μας ἀναμπαμ-ποῦλα, βρήκανε οἱ καθαρευουσιάνιοι τὴν εὐκαιρία νὰ ρίξουν τὸ σιχαμερὸ τους φαρμάκι κατὰ τοῦ κ. Γληνοῦ καὶ νὰν τὸν παρουσιάσουν σὲ μιὰ δυὸ φημερίδες γιὰ ἄβριστι τοῦ Βασιλεῖα μας καὶ γιὰ μαλλιαρό.

Ὅτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο μπορεῖ νᾶναι ἀληθινὸ. Ὅσοι ξέρον καλὰ τὸν κ. Γληνὸ—καὶ γοῦ ἔχω τὴν τιμὴ νὰ εἶμαι ἓνας ἀπ' αὐτοὺς—μποροῦνε νὰν τὸ βεβαιώσουνε, βάζοντας καὶ τὰ δυὸ τους τὰ χέρια κίονο στὸ Βαγγέλιο, πῶς ὁ κ. Γληνὸς μπορεῖ νᾶχει ὅλες τὶς ἀναρχικὰς ἰδέας τοῦ κόσμου μέσιν του, μὰ δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους πού τὶς ἐξωτερικεύουν, ὅτι αὐτὸ ἀναντρέια οὔτε ἀπὸ ἀριβισμό, μὰ ἀπὸ τὴ βαθειὰ συναίσθηση πού ἔχει τῆς θέσης του καὶ τῆς ἀποστολῆς του.

(Ὅτε λοιπὸν ἀντιβασιλικὸς, οὔτε Βενιζελικὸς, οὔτε μαλλιαρὸς, οὔτε τίποτ' ἀπ' αὐτὰ κ' ἀπ' ἄλλα τέτια μπορεῖ νᾶναι ὁ κ. Γληνὸς. Εἶναι ἀπλοῦστατα ἓνας σοβαρὸς ἐπιστήμονας πού κατέχει ἀξιώματα μιὰ σημαντικὴ θέση πού τοῦ μπιστεύτηκε ἡ Πολιτεία καὶ φροντίζει νὰ κάνει καλοσυνεϊδητα τὴ δουλειὰ του καὶ τὶς δουλειές του, δίχως νὰ ἐνοχλεῖ κανέναν, ἐξὸν ἐκείνους πού ζηλεύουνε τὴ θέση του καὶ κοιτᾶνε μὲ κάθε τρόπο νὰν τοῦ τὴν πάρουν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ κ. Γληνὸς καὶ ντροπὴ στοὺς συκοφάντες του.

Δικός σου

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ

— Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Γ. Φέξη τύπωσε τὸ **Ρόσμεροχολμ** τοῦ Ἰψεν, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν κ. Ι. Ζερβό. Τὸ βιβλίον πουλιέται δυὸ δραχμές.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Παν. Ύδρα. Λάβαμε τὴ συνδρομὴ τοῦ 1915 κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Γ. Σταυρίδ. Ἡράκλειο. Λάβαμε τὴς συνδρομὰς τοῦ 1913, 1914 καὶ 1915 κ' εὐχαριστοῦμε.

κ. Ἀνεώνη Χατζή. Ἐπειδὴ τὰ σονέτα σου «Στὴ δ. Μ. Σ. ἀπὸ τὰ Χανιά» εἶναι, νά ποῦμε, σὰν ὁμορφα ἐρωτικὰ ραβασάκια, δημοσιεύοις τὸ ἐν αὐτῷ, σ' ἡ στήλῃ τῆς ἀλληλογραφίας μας, ὅπου θὰν τὸ διαβάσει σίγουρα ἡ κυρά.

Μὲ μιά σου φλογερὴ ματιὰ
ἄσβεστη μὲς στὰ στηθικά μου
ἔχεις ἀνάψει τὴ φωτιὰ
τοῦ ἔρωτα, ἀφέντρα καὶ κυρά μου.
Πάντα ἡ εἰκόνα σου γλυκεῖα
κλεισμένη μνέσκει στὴν καρδιά μου
κ' ἡ θύμησή σου πρῶτ' κ' ἔργα
πάει μὲ τὴ σκέψη τὴ δικιά μου.
Ἄχ, ἔλα ἀγάπη μου ξανθὴ,
μὰ νύχτα οἱ δύο μας νὰ βρεθοῦμε,
μὲς σιὸ σκοτάδι τὸ βαθύ,
κάτου ἀπ' τὴ σκέπη τ' οὐρανοῦ,
αἰώνια ἀγάπη νὰ δοκιστοῦμε
ὁ ἕνας στὰ μάτια τ' ἄλλουνοῦ.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Στὸ Ἰταλικὸ περιοδικὸ «Studi di filologia moderna» (τόμος VII) ὁ σοφὸς Ἑλληνιστὴς καὶ καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Φλωρεντίας κ. P. E. Ravalini δημοσιεύει κριτικὴ γιὰ «Τὰ βιβλία γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα» («Μεγάλα Χρόνια» Βλαχογιάννη, «Γιὰ τὴν Πατρίδα» κ. II. Σ. Δέλιτα, «Ἀπὸ τὸ χωριὸ μου» Ἀδάμαντα, «Τὰ Κοράλλια» μετὰφραση Α. Δελμούζου). Στὸ ἴδιον ἄρθρον ὁ κ. Ravalini μιλάει παινετικὰ καὶ γιὰ δύο δράματα Ἑλληνικά,

«Τὸ ἀνεχτίμητο» τοῦ κ. II. Χόρν καὶ τὴ «Ροδόπη» τοῦ κ. Ν. Προϊωτῆ, γράφοντας πὺς τὰ δύο αὐτὰ δράματα εἶναι τὰ μόνα ὡς τώρα ἀξία λόγου σκηνικὰ ἔργα ποὺ βγήκανε ἀπὸ δημοτικὰ τραγούδια.

— Ὁ ποιητὴς Κωστὴς Παλαμάς θὰ βγάλει σὲ λίγο καινοῦριο τόμο ποιήματα μὲ τὸν τίτλον **Βωμοί**.

— Ὁ Φιλῆντας γράφει γιὰ τὸ «Νουμά» μὰ σύντομη γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς. Ἐλπίζοις μὲ γλῆγορα νάρθῃ τὸ χειρόγραφο στὰ χέρια μας καὶ νὰν τὰρχινήσοις.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς—Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς—Ἀλεξάνδρειας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀφθάστου ταχύτητος πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιοις «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τρούμπας).

Ἐκἀστην ΠΕΜΠΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ **Σύρον Τήρον, Ἄνδρον καὶ Κόρθιον**.

Ἐκαστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὥραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξάνδρειαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλεῦ ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξιδιῶν κ. κ. Θωμᾶ Κοῦκ καὶ Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλμαν καὶ Σ. Σωτηιάδου, (Πλατεῖα Συντάγματος) καὶ Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμοιοσίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ὅπισθεν Ἁγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ Μ. II. Σαλβάγον, ὁδὸς Ἀντωνιάδου, 1 (Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοιον θαλαμηγὸν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

"ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ"

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' εὐθείαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 14 Μαρτίου.

Ἐπίσης τὸ μέγα ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

"ΙΩΑΝΝΙΝΑ"

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν) κατ' εὐθείαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 30 Μαρτίου

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλεῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὅπισθεν Ἁγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀσφαλισωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαιρῶς εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς αὐτοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ἐποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίξτε τὴν Σημαίαν ὁδὸς, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα ὁδὸς.